

ESCOLA LLIURE I ARXIU. UN DEBAT PENDENT

Laura Tienda Martínez

Director del treball: Alfred Mauri Martí

Data: 2017

Màster en Arxivística i Gestió Documental

Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents

Col·lecció: Treballs fi de màster i de postgrau

Com citar aquest article: Tienda Martínez, Laura. (2017) *Escola Lliure i Arxiu. Un debat pendent*. Treball de recerca del Màster d'Arxivística i Gestió de Documents de l'Escola Superior d'Arxivística i Gestió de Documents. (Treballs fi de Màster i de postgrau). Http://... (consultat el ...)

Aquesta obra està subjecta a llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 3.0 Espanya (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/es/legalcode.ca>). Es permet la reproducció total o parcial i la comunicació pública de l'obra, sempre que no sigui amb finalitats comercials, i sempre que es reconegui l'autoria de l'obra original. No es permet la creació d'obres derivades.

Resum

Actualment són molts els arxius que estan oferint activitats, visites, tallers al món educatiu, però no sempre s'ha fet una reflexió inicial de com s'han de realitzar, ni perquè es realitzen.

Dins de la pedagogia, en aquests moments, s'està donant un debat important sobre quin model educatiu s'ha d'adoptar, ja que el model tradicional ha demostrat la seva ineficàcia i els resultats, com el fracàs escolar, són preocupants. L'Escola Lliure i altres moviments pedagògics alternatius estan apostant per un model en el que reivindiquen el paper que té el propi infant en el seu desenvolupament a partir del descobriment propi.

Aquest treball vol posar de manifest la necessitat de portar a terme un debat dins del col·lectiu dels arxivers sobre per quin model educatiu s'ha d'apostar des de les nostres institucions i com ha de quedar reflectit en les nostres aportacions didàctiques.

Paraules clau: Didàctica, Escola Lliure, model pedagògic alternatiu, arxius, tallers didàctics, visites didàctiques, materials didàctics, Patrimoni Cultural i Educació.

Título: Escuela Libre y Archivos. Un debate pendiente

Resumen

Actualmente son muchos los archivos que están ofreciendo actividades, visitas, talleres al mundo educativo, pero no siempre se ha hecho una reflexión inicial de cómo se deben realizar, ni para que se realizan.

Dentro de la pedagogía, en estos momentos, se está dando un debate importante sobre qué modelo educativo debe adoptarse, ya que el modelo tradicional ha demostrado su ineficacia y los resultados, como el fracaso escolar, son preocupantes. La Escuela Libre y otros movimientos pedagógicos alternativos están apostando por un modelo en el que reivindican el papel que tiene el propio niño en su desarrollo a partir del descubrimiento propio.

Este trabajo quiere poner de manifiesto la necesidad de llevar a cabo un debate dentro del colectivo de los archiveros sobre por qué modelo educativo se debe apostar desde nuestras instituciones y cómo debe quedar reflejado en nuestras aportaciones didácticas.

Palabras clave: Didáctica, Escuela Libre, modelo pedagógico alternativo, archivos, talleres didácticos, visitas didácticas, materiales didácticos, Patrimonio Cultural y Educación.

Title: Free School and Archives. An unresolved debate

Abstract

Currently there are many archives available offering activities, visits, and educational workshops. However, to date there has not been any thought process around how they should be done or why they are done.

In this moment, within pedagogy, there is an important debate about which didactic model should be adopted, since the traditional way has so far demonstrated itself to be ineffective. The results, such as failure within schools, are troubling. The free schooling and other alternative pedagogical movements are placing their bets on a model which would allow the child to accomplish their educational development from their own discovery process.

This work aims to highlight the need to carry out a discussion within the community of archivists on which educational model should be extracted from our institutions and how it should be reflected in our didactic contributions.

Keywords: Educational, Free Schooling, alternative model of education, archives, didactic workshops, didactic visits, didactic materials, Cultural Heritage and Education.

SUMARI

1	Agraïments.....	7
2	Introducció.....	8
3	Finalitat del treball.....	10
4	Escola Lliure.....	11
4.1	Concepte.....	11
4.2	Línies pedagògiques en les que es fonamenta l'Escola Lliure.....	12
4.2.1	El mètode Montessori.....	12
4.2.2	La pedagogia llibertària.....	13
4.2.3	L'Escola Nova.....	13
4.2.4	La Pedagogia Antiautoritària.....	14
4.2.5	La Desescolarització.....	14
4.2.6	L'Escola Moderna.....	15
4.3	Origen de les Escoles Lliures a Catalunya.....	15
4.3.1	Xarxa d'Escoles Lliures de Catalunya (XELL).....	16
4.4	Escola Nova 21.....	18
4.5	Marc Legal de l'Escola Lliure.....	21
4.5.1	Llei Orgànica 12/2009, de 10 de juliol.....	21
4.5.2	Constitució Espanyola.....	21
4.5.3	Codi de Família de Catalunya.....	22
4.5.4	Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre.....	22
4.6	Recursos i sostenibilitat de les Escoles Lliures.....	22
4.7	Conclusions.....	23
5	Oferta didàctica als arxius catalans.....	25
5.1	Anàlisi del producte. Què ofereixen els arxius de la mostra?.....	26
5.2	Resultats anàlisi.....	49
5.3	Conclusions.....	55
6	Activitats que promouen l'aprenentatge actiu als Arxius.....	57

6.1	Taller de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, un model que podeu traslladar.....	62
6.2	Conclusions.....	65
7	Conclusions Generals.....	66
8	Bibliografia i Webgrafia.....	68
9	Annexos.....	72
9.1	Còpia correspondència Arxius.....	72
9.2	Dades de contacte dels diferents arxius de la mostra.....	78
9.3	Legislació.....	82
9.3.1	Lleis generals.....	82
9.3.2	Decrets d'ordenació dels ensenyaments.....	82
9.4	Documentació utilitzada per fer les reproduccions al taller de l'ACBEB.....	83

1 Agraïments

Vull donar les gràcies en primer lloc als meus dos fills, el Martí i l'Amàlia, que han estat motiu del meu interès cap a l'Escola Lliure i la pedagogia alternativa, fent que em qüestionessi el sistema que s'està utilitzant actualment a les escoles reglades és un bon sistema. També per la paciència infinita i la generositat que han tingut en la meua lluita personal de formar-me i fer aquest màster.

Gràcies a l'Albert Curto, director de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, per ajudar-me i facilitar-me el poder assistir a les classes i donar-me recolzament en tot moment. I per haver-me iniciat en el món de l'arxivística i la gestió documental.

Agrair a l'Alfred Mauri, director de l'ESAGED i Tutor d'aquest treball, per l'assessorament i l'ajuda donats, i perquè des del primer moment va contagiar-me del seu optimisme i per fer-me veure que els límits només ens els posem nosaltres i que amb constància un pot aconseguir el que es proposi.

Entre tots els que m'han ajudat aportant-me informació vull fer una menció especial a la Pilar Reverté, ja que més enllà de contestar les meves preguntes m'ha assessorat i motivat a continuar endavant amb aquest treball, a més de fer-me apreciacions i correccions en el mateix.

Per últim, agrair als professors del màster pels coneixements i els materials que m'han aportat durant aquests dos anys, i als companys, per acompanyar-me durant el camí.

2 Introducció

Aquest treball vol posar sobre la taula la necessitat de portar a terme un debat dins el món de l'arxivística, sobre els models educatius que tenim avui en dia a Catalunya i acordar per quin d'aquest models volem apostar, per atansar-nos i oferir a nivell didàctic productes de qualitat i atractius als centres educatius.

Durant anys s'ha centrat el debat, sobre didàctica i arxius, en posar al dia als arxivers sobre com s'articula el món educatiu i què signifiquen diferents conceptes, que és una àrea curricular, què són les competències bàsiques, què és una activitat didàctica i com preparar els materials didàctics per a que siguin de qualitat¹.

Però, s'ha deixat de banda un altre debat molt important, per quin tipus d'ensenyament apostem des dels arxius, un ensenyament tradicional, oficial, basat en la transmissió de coneixements, on els alumnes són receptors d'explicacions magistrals per part dels docents o un ensenyament alternatiu, on l'alumne és part activa i a través de la seva pròpia descoberta, amb l'acompanyament dels docents i professionals, adquireix nous coneixements i aprèn com aplicar-los.

Tot i que a les diferents Lleis d'educació, tant a les generals, com als diferents Decrets d'ordenació dels ensenyaments², especialment en el currículum de 2015, es parla de que ensenyar ja no és fer aprendre uns temaris sinó ensenyar a saber fer, a pensar, a fer recerca, a estructurar la informació i es planteja trencar amb el model tradicional de fer-ho, la realitat és que no queda clar fins a quin punt allò que diu la norma s'aplica a les aules.

Quan parlo en aquest treball de model tradicional no ho faig com a sinònim d'escola reglada, ja que des de l'època dels 70-80 ha anat evolucionat i en l'actualitat hi ha molta diversitat, ho faig entenent que és el model que perpetua el rol passiu de l'alumne.

Dins dels moviments que porten més temps reivindicant que l'educació faci aquest viratge cap a la pedagogia basada en l'experimentació directa dels seus alumnes trobem l'Escola Lliure, és per aquest motiu que he decidit dedicar una part d'aquest treball a intentar explicar que és, de quina tradició ve i què proposa. Ja que justament en aquest moments a Catalunya l'Escola Lliure està agafant cada cop més força i podria acabar liderant aquest canvi en el model educatiu català. Tot i que han començat a sorgir d'altres moviments com l'Escola Nova 21, de la qual també en parlo, que estan intentant abanderar aquest canvi, encara que presenten contradiccions de les quals en parlaré.

¹ Reverté, Pilar. (2012)

² Veure punt 9.3.2 Annexos

Un segon bloc del treball l'he dedicat a analitzar que estem presentant i oferint actualment els arxius a nivell didàctic, concretament al portal Patrimoni Cultural-Educació³, on hi ha 68 propostes didàctiques ofertes per arxius, la majoria Arxius Comarcals, Històrics i l'Arxiu Nacional de Catalunya, referent a nivell didàctic al món dels arxius. La mostra, serveix per fer-nos una idea de quin tipus d'activitats, tallers, visites, estem oferint i sobre tot veure si els alumnes manipulen la documentació i participen o, per contra, són receptius, observen i escolten sense prendre part activa. Per tant, saber si el que oferim des dels arxius i sobre tot com ho presentem respon a un mètode pedagògic tradicional o alternatiu.

Per últim, la tercera part, vol aportar l'experiència d'aquells arxius que ja estan portant a terme activitats amb aquest enfocament més actiu, orientat tant als alumnes com als professors. I per complementar aquesta part més empírica, he pensat que seria d'utilitat donar un exemple pràctic d'activitat que pot servir de model a altres arxius que vulguin treballar en aquesta línia. El model triat és un taller que vaig elaborar per l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre i que encara fem servir, i que ens ha donat molt bons resultats tant en visites com en comentaris per part dels centres i dels docents.

Tanca el treball les conclusions generals, que serviran per unir els tres blocs tractats i veure si el treball aconsegueix amb la seva finalitat.

³ <http://culturaeducacio.gencat.cat/>

3 Finalitat del treball

La finalitat d'aquest treball és aportar al món arxivístic les eines suficients per a que pugui dur a terme un debat intern i ens plantejem si fer una aposta decidida cap a un nou model educatiu, alternatiu al model tradicional, creant i adaptant l'oferta didàctica que estem oferint en aquests moments als centres educatius, fent-les de manera que els alumnes siguin actius en el seu aprenentatge, plantejant reptes intel·lectuals, activitats manipulatives, simulacions, en definitiva donant el protagonisme a l'alumne.

Citant el preàmbul del Codi deontològic dels arxivers catalans⁴ "Els arxivers tenen com a funció social assegurar i possibilitar la utilització dels documents d'arxiu, i de la informació que contenen, amb finalitats jurídiques, administratives, informatives, culturals i científiques. D'aquesta manera, els arxivers contribueixen a millorar el funcionament de les organitzacions, a salvaguardar els drets i els deures de les persones que contenen els documents, a preservar la memòria col·lectiva i a fer possible la recerca científica i la difusió de la cultura." L'aportació que en aquest sentit pot fer la didàctica és innegable, ara només cal una aposta decidida i analitzar què està passant en aquest entorn.

⁴<https://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/col-leccio-textos-1/128-textos-01-codi-deontologic-dels-arxivers-catalans-1/file>

4 Escola Lliure

4.1 Concepte

No és fàcil donar una única definició per tal de poder explicar què és l'Escola Lliure, això és degut, segurament, als seus orígens que s'escapen de l'educació reglada, i a la varietat de models pedagògics que hom pot trobar sota el seu paraigües.

Tot i que en un inici van sorgir un seguit de moviments pedagògics sota diferents enunciats, com per exemple "l'escola alternativa"; "l'escola nova"; "educació viva", que es materialitzava en escoles concretes que apostaven per un model d'educació diferent al tradicional, en els últims anys han anat unint-se i posant de manifest els seus punts comuns, i han aconseguit guanyar visibilitat i adeptes en el món educatiu, passant de ser un petit reducte de centres o una corrent que cada dia té més força.

El concepte d'escola lliure s'utilitza sovint com a sinònim d'escola alternativa. L'únic matís que hi trobem és que el concepte d'alternatiu sempre és en relació a una altra cosa, en aquest cas, a l'escola tradicional. El concepte de lliure, sobretot en el cas de Catalunya, té connotacions pedagògiques.

Totes les escoles lliures es caracteritzen per ser escoles petites, on es viu una convivència interedats, una no linealitat de l'aprenentatge i el coneixement, un aprenentatge orgànic, una vivència de la llibertat i la responsabilitat, un respecte profund per la infància i la joventut i una educació compartida amb les famílies⁵.

Actualment, el moviment de l'educació lliure està en expansió. Cada vegada són més les famílies que no creuen en l'educació que s'està duent a terme a les escoles oficials. Els motius són varis: no es respecta la infància com a etapa en si mateixa, sinó que s'entén l'educació lligada a la productivitat, i cada etapa és un pas de preparació per a l'etapa següent. No estan d'acord en que els mestres avaluin als infants segons els seus resultats i se'ls jutgi constantment per les seves accions.

⁵ Contreras, Francisco José.(2010)

4.2 Línies pedagògiques en les que es fonamenta l'Escola Lliure

Les múltiples línies pedagògiques existents mostren la diversitat de matisos en les seves pràctiques. Així, podem trobar:

4.2.1 El mètode Montessori

Maria Montessori (Itàlia 1870-Holanda 1952) va ser la primera dona d'Itàlia en aconseguir doctorar-se en medicina. Segons la doctora Montessori, el desenvolupament intel·lectual només es pot produir amb l'exercici, a través de les sensacions que el nen aconsegueix recollir de l'ambient i per tant les identifica, diferencia, recorda,...⁶

Maria Montessori va observar que el nen passa de la infància a l'edat adulta a través de 4 períodes evolutius anomenats "Plans del desenvolupament". Cada període presenta característiques radicalment diferents dels altres, però constitueix els fonaments del període successiu. Així "com l'eruga i la papallona són molt diferents en el seu aspecte i les seves manifestacions i, no obstant això la bellesa de la papallona és conseqüència de la seva vida en l'estat d'eruga, i no pot provenir de la imitació de l'exemple d'una altra papallona. per construir el futur cal vigilar el present. Com més cuidem les necessitats d'un període, més èxit tindrà el període següent"⁷.

El primer Pla del Desenvolupament comença amb el naixement fins als 6 anys, està caracteritzat per la ment absorbent de l'infant, la qual pren o absorbeix tot els aspectes, bons i dolents, de l'ambient que l'envolta, el llenguatge i la cultura. En el segon pla, des dels 6 als 12 anys, el nen posseeix una ment raonadora, per explorar el món amb la seva imaginació i pensament abstracte. En el tercer pla, dels 12 als 18 anys, l'adolescent té una ment humanística desitjosa d'entendre la humanitat i la contribució que ell mateix pot fer a la societat. En l'últim pla del desenvolupament, des dels 18 als 24 anys, l'adult explora el món amb una ment d'especialista.

A Catalunya, al gener de 1914, va començar l'assaig del mètode a la Casa de la Maternitat de Barcelona. L'escola d'Estiu d'aquell any va dedicar tot un curs al mètode Montessori, i es va inaugurar aquell mateix febrer la primera "Casa dels Nens". Actualment, trobem escoles Montessori a Catalunya com les de Montessori Palau, a Girona i Montessori Figueres, inaugurat l'any 2012.

⁶ <https://sosensenyament.wordpress.com/sistemes-alternatius/metode-montessori/>

⁷ Montessori, Maria. (1998)

4.2.2 La pedagogia llibertària

Una escola llibertària és una escola que posa en el seu eix central, la llibertat responsable, com a valor fonamental i que s'organitza entorn a aquesta premissa. A l'escola llibertària s'entén la llibertat, no com un "deixar fer" sinó com un fer "amb", per que "només mitjançant la llibertat del grup es pot projectar la llibertat individual"⁸. Alhora, la construcció del coneixement, s'organitza sota dos pilars inseparables: el treball manual i l'intel·lectual; és el que coneixem com a educació integral.

El mètode pedagògic es basa en l'aprenentatge de la persona, en la superació dels límits i en la creació del coneixement de manera col·lectiva per a la transformació social. No es tracta de com ensenyar, on ensenyar i a qui ensenyar. La qüestió és què aprendre, com aprendre, on aprendre i amb qui aprendre.

A Catalunya està tenint molt èxit, destaca el Centre de Recursos Pedagògics Llibertaris és un projecte impulsat pel col·lectiu Josefa Martín Luengo. Aquest grup neix dins de l'Ateneu Llibertari del Poble Sec, què, per raons logístiques ara està situat al barri de Sants en un projecte de transformació social més ampli que és l'Espai Obert.

4.2.3 L'Escola Nova

Podem situar els orígens de l'Escola Nova en l'obra Emili o De l'educació (1762) de Jean-Jaques ROUSSEAU, que inaugura la pedagogia moderna. En aquesta obra Rousseau defensa que l'educació a de fer-se al marge de la societat i de les seves institucions, pel fet de que no s'han d'imposar normes ni dirigir els aprenentatges, creu que s'ha d'impulsar el desenvolupament de les inclinacions naturals espontànies dels infants, facilitant el contacte amb la natura.

Una altre aportació molt important és la que va fer el suís Johann Heinrich PESTALOZZI a la seva obra La meua investigació sobre el curs de la natura en el desenvolupament de gènere humà (1797). Defensava que l'educació avia de proporcionar un ampli marge a la iniciativa i a la capacitat d'observació dels propis nens, la base del mètode intuïtiu.

Més tard el pedagog alemany Friederich FROEBEL, autor de L'educació de l'home i el jardí d'infants (1826) va fomentar el desenvolupament dels nens fomentant el jocs i els cants a l'aire lliure. Va afegir la idea de llibertat de l'infant, situant aquest en el centre del seu procés educatiu, i estimulants la creativitat i la participació social pel seu desenvolupament.

⁸ Temps d'Educació, 37, p. 73-86 (2009) Universitat de Barcelona

El moviment de l'Escola Nova va prendre aquests principis per a desenvolupar unes pràctiques educatives que trenquessin amb la visió tradicional de l'ensenyament basat en la passivitat de l'alumne i una transmissió de coneixements per part del professor.

Així sorgeix una nova concepció educativa centrada en el paidocentrisme, és a dir, l'ésser com a ens autònom capaç d'autoeducar-se a partir de la relació entre el seu interior i exterior. Així el mestre té la funció d'ajudar a l'infant en el seu propi procés d'aprenentatge, acomodant-se a les necessitats i als interessos dels alumnes⁹.

L'Escola Nova va introduir la idea d'educació activa i integral, valorant els aspectes morals, emocionals, físics, intel·lectuals i socials en el desenvolupament de la persona.

4.2.4 La Pedagogia Antiautoritària

Aquesta pedagogia comporta un compromís ideològic de transformació social. Al 1927 Alexander S. NEILL va fundar una escola al sud d'Anglaterra l'escola de Summerhill que ha estat un gran referent mundial com a Escola Alternativa, posant en pràctica una educació basada en la llibertat.

Defensa que la importància de l'educació rau en la felicitat humana, en l'emoció i el sentiment per sobre dels continguts acadèmics. L'amor i el respecte són les bases per a una bona convivència, i es dóna molta importància a la corporalitat i la lliure sexualitat.

L'educació segons Summerhil es basa en la confiança total cap als infants i joves, sota la idea filosòfica de base que la persona és bona per naturalesa, fet que comporta que no hi hagin càstigs i la igualtat entre nens i adults. La màxima de l'educació seria la bondat i la felicitat.

4.2.5 La Desescolarització

La teoria de la desescolarització apareix als Estats Units cap a la dècada dels 70, amb la intenció de fer una crítica radical al sistema educatiu del moment, de base industrial i tecnològica. La seva crítica, coneguda també per Ivan Illich, amb el llibre Sociedad desescolarizada (1975), i Everett Reimer, amb L'escola ha mort (1970), es fonamenta en el paral·lelisme entre l'educació escolar i el mecanicisme industrial.

En aquest sentit, l'escola, metafòricament entesa com una fàbrica, té la finalitat de produir, d'especialitzar les feines dels alumnes com en una cadena de muntatge i de procurar que siguin dòcils per al bon funcionament del sistema. Per això, l'escola utilitza els mateixos mecanismes que la fàbrica, la sirena per a començar la tasca, l'obediència al mestre com a

⁹ DONADEU, Marina. "L'educació lliure. Una mirada a les experiències educatives alternatives". Tutor: Xavier Besalú Costa. Estudis de Pedagogia. Universitat de Girona. 2012.

amo i l'exigència de complir amb les tasques acadèmiques. No complir aquestes obligacions té unes conseqüències en els alumnes, els càstigs.

L'aportació de John HOLT, més enllà de la crítica, és la proposta posterior sobre com hauria de ser l'educació. En el seu llibre El fracàs de l'escola (1987) exposa la seva visió i sorgeix el moviment del homeschooling, és a dir, l'educació a casa amb la total responsabilitat per part dels pares i mares. Hi ha un matís important pel que fa al homeschooling.

Existeix una pràctica anomenada unschooling, que traduït literalment significa no educació. Aquesta vessant del homeschooling és la que té més relació amb les pràctiques de les escoles lliures, ja que implica una connotació metodològica concreta, que elimina els plans d'estudis. És a dir, el homeschooling, és l'educació a casa, on els pares dissenyen un programa educatiu pels seus fills i tenen uns horaris concrets per aprendre les matèries, amb la única diferència que en comptes d'anar a l'escola, s'educa des de casa. En canvi, en el cas del unschooling, s'entén que l'aprenentatge ha de sorgir de l'infant, en interacció amb el seu entorn, i per tant, no hi ha un currículum ni uns horaris per aprendre. És un procés que es duu a terme de forma espontània en relació amb els altres i amb l'entorn.

4.2.6 L'Escola Moderna

Francesc Ferrer i Guàrdia (1859-1909), va ser el fundador de l'Escola Moderna al 1901. Va excloure els ensenyaments religiosos i va potenciar els científics i humanistes. El seu mètode es basava en la no competitivitat, en el pensament lliure i individual, en l'excursionisme al camp, i en el desenvolupament integral de l'infant.

Segons Ferrer i Guàrdia, l'educació no pot ser dogmàtica, i havia d'acceptar els mètodes de la ciència, desterrant tot el que no es pot demostrar pel mètode científic. La llibertat era considerada un valor fonamental, es procurava la igualtat de tots, nens i nenes, que aquest educaven junts, es rebutjava l'esperit competitiu i per tant tota imposició, exàmens, premis i càstigs¹⁰.

4.3 Origen de les Escoles Lliures a Catalunya

L'origen de les escoles lliures a Catalunya el trobem al 1997, amb l'escola "La Caseta", un projecte per a infants d'1 a 6 anys situat al barri de Gràcia de Barcelona, el projecte es va ampliar per a les edats de primària construint, al 2001, "El Roure", l'escola de St. Joan de Mediona. Poc a poc van anar sorgint nous projectes a d'altres poblacions i molt especialment en escoles d'àmbit rural, ja que molts d'aquests projectes van ser promoguts pels propis pares i a les escoles amb pocs alumnes resulta més fàcil posar-se tots d'acord.

¹⁰ http://www.uhu.es/cine.educacion/figuraspedagogia/0_ferreruardia.htm

4.3.1 Xarxa d'Escoles Lliures de Catalunya (XELL)

Amb l'objectiu d'establir relacions entre aquestes escoles, al 2005 es va crear la Xarxa d'Escoles Lliures de Catalunya (XELL)¹¹, amb els propòsits d'ajudar als nous projectes d'educació lliure i propiciar l'intercanvi entre aquests, sempre amb un principi clau, el difondre una mirada respectuosa vers la infància. Al 2009 es va constituir com associació sense ànim de lucre.

Dels tres als sis anys, els pares poden educar a casa, i no comporta cap problema administratiu. Els problemes comencen a partir d'aleshores, quan l'escolarització esdevé obligatòria. D'escoles d'educació lliures, n'hi ha per a totes les edats dins de l'ensenyament obligatori (fins als setze anys).

Però, què passa si es vol obtenir el títol de graduat o fer estudis superiors? “La majoria dels nens i nenes dels projectes van al marge del sistema oficial, no hi ha relació amb el Departament d'Ensenyament. Els infants no estan al sistema”, destaca Marc Alcega, que reconeix que aquesta és la màxima preocupació per part de la XELL. El salt després dels projectes.

Segons la Constitució Espanyola (Article 27.5), tots els infants menors de setze tenen dret a l'escolarització gratuïta, per tant, després de les proves d'accés, poden obtenir una plaça per aconseguir la titulació. A hores d'ara, la majoria dels infants acaben passant per centres educatius reglats després de la formació a les escoles lliures.

Des de la XELL, reclamen l'homologació dels projectes pels estudis clàssics, el reconeixement d'aquests espais com a “centres aptes d'escolarització de qualitat”. S'estan organitzant en una plataforma per pressionar el Departament d'Ensenyament de la Generalitat¹².

Al 2017 acull 25 projectes d'arreu de Catalunya, entre els quals trobem els projectes pioners de El Roure i La Llabor.

La XELL ha concretat els principis que regeixen l'educació lliure, i per tant, estan presents en totes les escoles que estan adherides a aquesta xarxa:

- L'educació de la persona a través de la convivència i les relacions humanes.

¹¹ <https://educaciolliure.org/projectes-xell>

¹² <http://diarieducacio.cat/el-model-descoles-lliures-guanya-cada-cop-mes-pes/>

- L'educació integral de totes les dimensions de la persona: La persona és vista com un ésser complex, que es desenvolupa des de múltiples dimensions: intel·lectualment, emocionalment, físicament, expressivament, socialment.
- L'educació a través del respecte a les necessitats, els ritmes i la intimitat de cada una de les persones: L'educació lliure implica construir relacions basades en la no imposició, no coercitivitat i el respecte pels processos individuals.
- L'educació en la llibertat responsable: La persona és lliure per prendre les seves pròpies decisions, des de la percepció de les seves necessitats, sempre a través d'un compromís i de tenir en compte l'altre.
- L'educació a través de la corresponsabilitat: Es potencia una major igualtat entre l'adult i l'infant, les relacions tendeixen a la horitzontalitat, ja que cadascú assumeix les responsabilitats segons la seva edat.
- L'educació a través de l'aprenentatge vivencial i actiu: L'aprenentatge és a partir del descobriment propi de la persona, que interactua amb el medi a través de tots els seus sentits d'una manera activa¹³.

La XELL actualment s'ha adherit a La Plataforma per una Educació Centrada en la Persona (PECP) que és un nou espai de trobada d'entitats, famílies i ciutadania. Consideren que el punt en comú de totes les entitats que la integren és “ Voler posar l'educació al centre del debat social i la persona al centre de l'educació”. A la seva pàgina web expliquen que tenen com objectiu treballar per garantir el dret de tots els infants a gaudir d'entorns educatius de qualitat, que respectin els seus processos vitals, construïts a partir de les seves necessitats i interessos d'aprenentatge i a ser acompanyats de forma integral en el seu desenvolupament¹⁴.

En la base de les pràctiques educatives lliures es troben l'expressió lliure, l'estimulació a través de tots els sentits, l'experimentació i la creació conjunta, fomentant així la llibertat personal i col·lectiva.

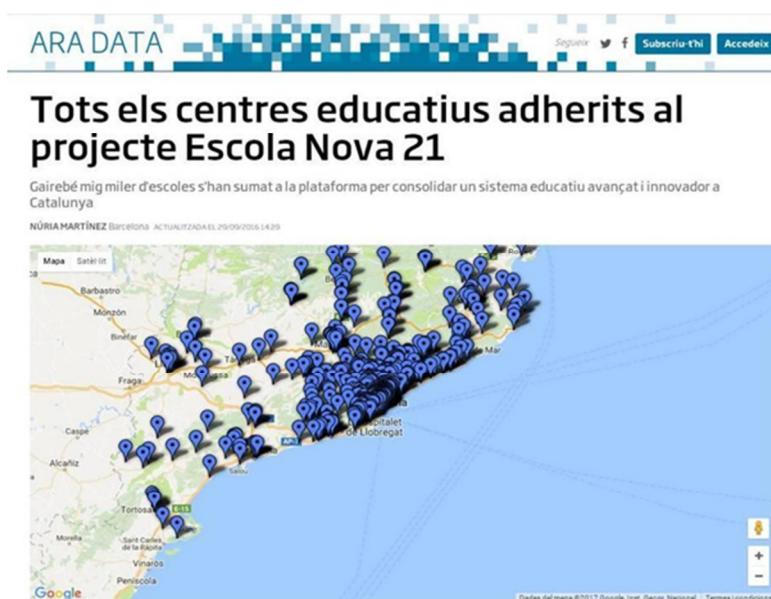
Existeixen diverses iniciatives en aquest sentit. Alguns exemples són les Xarxes d'Intercanvis de Catalunya (XIC), que funcionen a Catalunya i a d'altres llocs del món, on les persones participants ofereixen i reben coneixements, potenciant l'intercanvi relacional i la cooperació comunitària. A nivell estatal existeixen l'associació Otra Escuela Es Posible, la Asociación Libre Educación o el Colectivo de Educación Libre (CEL) que tracten de vincular a persones i col·lectius que desenvolupen models alternatius a l'educació oficial.

¹³ www.educaciollliure.org

¹⁴ <http://frivics.wixsite.com/pecp>

4.4 Escola Nova 21

Al maig del 2016 neix l'Escola Nova 21, una aliança d'entitats i escoles que tenen com a objectiu fer créixer les accions de canvi educatiu, impulsat pel Centre UNESCO de Catalunya, la Fundació Jaume Bofill, per la Universitat Oberta de Catalunya (UOC) i eduCaixa, va presentar una crida oberta per seleccionar 200 escoles de Catalunya candidates a formar part d'un procés d'innovació al llarg de tres anys.

Il·lustració 1: Ubicació dels Centres adherits a l'Escola Nova 21¹⁵

Aquesta convocatòria va generar un interessant i profund debat en centenars de centres catalans, i va tancar amb 481 centres educatius que van aprovar al Claustre i al Consell Escolar la seva candidatura, superant totes les expectatives del propi programa, i essent notícia en els mitjans de comunicació catalans.

¹⁵ http://www.ara.cat/data/tots-els-centres-educatius-adherits-escola-nova-21_0_1659434191.html

II-lustració 2: Notícia a TV3 sobre l'Escola Nova 21¹⁶

La qualitat i el compromís mostrat en les propostes d'aquests centres va superar les expectatives del propi programa. Entre aquests hi trobem molts centres que ja destaquen per una trajectòria d'innovació sòlida i altres que consideren que estan en condicions d'iniciar aquest procés. Les candidatures dels centres són una mostra representativa del sistema educatiu català: 68% de públics i 32% de concertats; del total un 40% tenen, secundària; i un 15% són centres de màxima complexitat.

D'acord amb les directrius marcades per la UNESCO i l'OCDE, les pràctiques educatives avançades tenen les següents característiques:

- Un propòsit educatiu que generi competències per a la vida en el context del segle XXI.
- Sistemes de mesurar els assoliments de totes i cadascuna d'aquestes competències.
- Pràctiques d'aprenentatge fonamentades en el coneixement existent de com les persones aprenen.
- Una organització dirigida a l'aprenentatge de tots els infants, que actualitza l'acció educativa i que està oberta i interactua amb el seu entorn.

¹⁶ <http://www.ccma.cat/324/prop-de-500-escoles-i-instituts-es-renovaran-amb-el-programa-escola-nova-21/noticia/2750977/>

Molts mestres i professors, mares i pares, responsables públics i persones interessades en l'educació prenen consciència de la necessitat de superar el model d'ensenyament transmissor i possibilitar que els infants i joves puguin gaudir a l'escola d'experiències d'aprenentatge rellevants i amb sentit, que els permetin esdevenir persones autònomes. Es busquen respostes en un procés de treball conjunt entre escoles, comunitat educativa, entitats, universitats i institucions internacionals. Un procés que ajudi a dibuixar les claus que permetin definir un objectiu conjunt per a un sistema educatiu avançat. Parteixen del convenciment que l'educació millora a través de la col·laboració, l'intercanvi i l'aprenentatge mutu: entre alumnes, entre mestres, entre escoles i entre societats.

Però, també s'han alçat algunes veus amb dubtes sobre aquest projecte, Sindicats de professors i una part de pares i mares mobilitzats no han vist de bon ull la participació d'EduCaixa en un projecte vinculat amb l'educació pública. També ha generat tensions el fet que siguin la UNESCO i la Fundació Jaume Bofill, dues entitats privades amb vocació social, les que hagin tirat endavant el primer programa d'aquesta magnitud que posa sobre la taula la crisi del model d'escola tradicional. Cecilia Bayo, membre de l'Assemblea Gropa de Gràcia i mare d'alumnes de l'escola pública, considera que la inacció del Departament d'Ensenyament ha obert la porta a un procés de privatització encoberta del sistema educatiu públic, en un context d'anys de desinversió i de retallades. Adverteix que està en joc la cultura dels infants, "perquè els interessos i els valors que hi ha darrere d'aquestes entitats no coincideixen amb els d'una sèrie de gent mobilitzada, i aquí hi ha un xoc de trens".

II·lustració 3: Cartell informatiu Escola Nova 21¹⁷

¹⁷ <http://www.elcritic.cat/investigacio/llums-i-ombres-de-escola-21-12615>

Els impulsors del programa Escola Nova 21 ho desmenteixen, argumentant que s'hi han sumat els centres que han volgut de manera gratuïta i que no han privatitzat cap política pública que existís prèviament.

4.5 Marc Legal de l'Escola Lliure

A l'estat Espanyol, les pràctiques educatives lliures no estan reglamentades. Per això, moltes famílies opten per practicar-la durant la primera infància, quan l'educació encara no és obligatòria. Tot i així, cada vegada són més les escoles que amplien a d'altres edats.

4.5.1 Llei Orgànica 12/2009, de 10 de juliol

Veiem que la llei no es contempla la opció d'educar a casa a la Llei Orgànica 12/2009, de 10 de juliol on es declara que:

Article 5. Ensenyaments obligatoris i ensenyaments declarats gratuïts:

1. Són ensenyaments obligatoris els compresos en l'educació bàsica, que inclou:

- a) L'educació primària.
- b) L'educació secundària obligatòria.

2. Són gratuïts i universals els ensenyaments següents:

- a) El segon cicle de l'educació infantil.
- b) L'educació primària.
- c) L'educació secundària obligatòria.
- d) Els programes de qualificació professional inicial.
- e) La formació professional de grau mitjà.”

4.5.2 Constitució Espanyola

Dins el mateix marc legislatiu espanyol es justifica una llibertat de les famílies per escollir l'educació dels seus fills. Ho veiem a la Constitució Espanyola on s'esmenta:

“Article 27, apartat 1:

- 1. Es reconeix la llibertat d'ensenyament.
- 3. Els poders públics garantitzen el dret dels pares per tal que els seus fills rebin la formació religiosa i moral que estigui d'acord amb les seves conviccions.”

Segons un reportatge de l'Entrelínies (2009)¹⁸ on es va preguntar directament al Ministeri el cas d'aquestes escoles, la resposta va ser:

“El Ministeri d'Educació considera l'educació lliure il·legal, ja que “l'escolarització és legalment obligatòria a España des dels 6 als 16 anys inclusivament. Els pares i mares que tenen fills i filles d'aquestes edats tenen l'obligació legal d'escolaritzar-los, tenint en compte que són menors d'edat”.”

4.5.3 Codi de Família de Catalunya

En el cas de Catalunya, en el Codi de Família de Catalunya, a l'article 14 es reconeix que: “En virtut de la potestat, el pare i la mare han de tenir cura dels fills i tenen en relació a ells, els deures de convivència, d'aliments en el sentit més ampli, d'educació i de formació integral.”

4.5.4 Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre

A Catalunya la Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa, ens trobem: “L'educació és la clau d'aquesta transformació mitjançant la formació de persones actives amb autoconfiança, curioses, emprenedores i innovadores, amb la voluntat de participar en la societat a la qual pertanyen, de crear valor individual i col·lectiu, capaces d'assumir com a propi el valor de l'equilibri entre l'esforç i la recompensa. El sistema educatiu ha de possibilitar tant l'aprenentatge de coses diferents com l'ensenyament de manera diferent, per poder satisfer uns alumnes i unes alumnes, que han canviat amb la societat. Les habilitats cognitives, tot i ser imprescindibles, no són suficients; és necessari adquirir des d'edats primerenques competències transversals, com el pensament crític, la gestió de la diversitat, la creativitat o la capacitat de comunicar, i actituds clau com la confiança individual, l'entusiasme, la constància i l'acceptació del canvi. L'educació inicial és cada vegada més determinant per tal com avui dia el procés d'aprenentatge no s'acaba en el sistema educatiu, sinó que es projecta al llarg de tota la vida de la persona.”

4.6 Recursos i sostenibilitat de les Escoles Lliures

Moltes de les escoles lliures no compten amb recursos estatals, i donat que volem mantenir la educació com a dret inalienable, algunes han posat en pràctica un nou model d'autogestió comunitària, on tot l'entorn col·labori perquè la sostenibilitat dels espais educatius no depengui solament de les aportacions econòmiques de les famílies, sinó del compromís i recolzament mutu de tots els veïns. El propi professional de l'educació, haurà d'assumir el

¹⁸ <http://www.ccma.cat/tv3/entrelinies/>

seu compromís amb un nou model econòmic integral, és a dir, es despendrà progressivament de part de les necessitats materials vinculades a la moneda oficial, i l'intercanvi, les monedes socials i l'economia comunitària s'aniran incorporant a la seva forma de vida.

En general, podem dir que les famílies que aposten per l'educació lliure creuen en una educació que respecti les necessitats humanes i per això donen un marge més gran de llibertat als infants que els permeti viure una vida més feliç.¹⁹

4.7 Conclusions

Les necessitats d'investigar, conèixer i aprendre són presents al llarg del cicle vital, per això diversos projectes s'enfoquen a donar l'oportunitat d'accedir al coneixement a totes les persones, sense cap condició més que l'interès en aprendre i el desig de fer créixer la curiositat i la imaginació.

És la nostra responsabilitat, des dels arxius, treballar per a contribuir de manera conjunta un sistema educatiu lliure, obert i accessible a totes les persones. Aquest és necessari i indispensable per al desenvolupament integral de la societat.

En aquest sentit els arxius podem fer la nostra aportació més important dins món educatiu, podem oferir als infants eines que els hi permetin interactuar amb el medi i aprendre de forma activa.

M'agradaria acabar aquest apartat citant a Andreas Schleicher, físic i investigador alemany en l'àrea d'educació, responsable de PISA (Programme for International Student Assessment), crec que resumeix molt bé el perquè s'estan donant aquest canvi a nivell pedagògic, que com no pot ser d'una altra manera ve de la mà dels canvis socials i dels estudiants a l'actualitat.

“L'estudiant del segle 21 és diferent del tipus d'estudiant que ha dominat el segle 20. El que aprenem, la manera com ho aprenem, i com això és ensenyat, està canviant. Això té implicacions per a les escoles i per a l'educació superior, així com per a l'educació al llarg de la vida. Durant la major part del segle passat, la creença estesa entre els actors que definien les polítiques públiques era que calia obtenir els coneixements bàsics en educació abans d'adquirir habilitats més àmplies. És com si les escoles haguessin de ser avorrides i dominades per l'aprenentatge memorístic abans que pogués aflorar un aprenentatge més profund i estimulants. Els qui es mantenen en aquesta visió no s'haurien de sorprendre si els estudiants perden interès o abandonen les escoles perquè no poden relacionar el que hi

¹⁹ <http://www.aureasocial.org/educacio/>

passa amb les seves vides reals". "L'educació avui va molt més sobre maneres de pensar que impliquen aproximacions creatives i crítiques a la solució de problemes i a la presa de decisions. També va de maneres de treballar que inclouen la comunicació i la col·laboració, així com els instruments que es requereixen, tals com la capacitat de reconèixer i aprofitar el potencial de les noves tecnologies o, per suposat, d'evitar els seus riscos. I igualment, l'educació va de la capacitat de viure en un món multifacètic com a ciutadans actius i compromesos. Aquests ciutadans contribueixen a determinar què volem aprendre i com volen aprendre-ho, i és això el que dóna forma al paper dels educadors".²⁰

²⁰ <http://www.oecd.org/general/thecasefor21st-centurylearning.htm>

5 Oferta didàctica als arxius catalans

He decidit utilitzar com a mostra, del que estem oferint els arxius a la comunitat educativa, la plataforma Patrimoni Cultural i Educació²¹. El motiu que m'ha dut a triar aquesta mostra i no una altre és que l'enllaç a aquesta plataforma és el que s'ofereix al banner "Activitats didàctiques" del XAC (Xarxa d'Arxius Comarcals).

Il·lustració 4: Banner portal XAC²²

El programa Patrimoni Cultural–Educació és un projecte que recull i ordena els recursos educatius del patrimoni cultural material català, que aporten els museus, arxius, monuments i jaciments, distribuïts per tot el territori. A través d'un cercador un pot buscar: per edat o nivell educatiu; per tema; per tipus d'activitat; per equipament; per comarca o per paraula. En aquest cas la cerca l'he fet per equipament "Arxius", donant com a resultat un total de 33 arxius (en la seva majoria comarcals) i 56 activitats didàctiques.

Un cop selecciones una activitat tens accés a una breu explicació sobre aquesta i als materials que hagin aportat les institucions en format pdf.

El que he fet és accedir als materials per poder complementar l'explicació i així comprovar en què consisteix l'activitat, com són els materials que annexen i com es donen els continguts durant l'activitat.

Posteriorment, he elaborat una taula per que sigui més fàcil visualitzar els factors que considero claus dins del tema que ocupa aquest treball: si es tracta d'una visita, d'una activitat o taller; a quin curs van adreçades i si s'ha optat per transmetre el contingut als

²¹ <http://culturaeducacio.gencat.cat/>

²² <http://xac.gencat.cat/>

alumnes o si aquests han interaccionat amb els materials o l'explicació, sent part activa i descobrint per si mateixos els continguts.

En el que he anomenat model d'aprenentatge transmissor, el protagonisme ho assumeix el formador mitjançant la sessió transmissora entesa com pura transmissió unidireccional, on es realitza una dissertació d'un tema enfront d'un alumnat que escolta passivament i, com a màxim, pren notes o apunts i intervé, ocasionalment, quan és interpellat a això.

En canvi, en el cas de l'aprenentatge interactiu, l'alumnat assumeix major protagonisme en la seva formació, s'introdueixen certs elements com la participació, el treball cooperatiu, manipulatiu, vivencial i basat en l'experimentació.

Òbviament, és molt difícil poder fer aquesta valoració partint únicament dels materials que ens aporta el portal, lo òptim hauria estat poder assistir personalment als tallers, activitats i visites que ofereixen els arxius, però per les característiques d'aquest treball i el condicionant temps no ha estat possible, així que el que sí analitzo és el que anuncien.

Per mitjà de diagrames sectorials intento fer més visible els resultats d'aquest anàlisi per facilitar la comprensió dels continguts.

5.1 Anàlisi del producte. Què ofereixen els arxius de la mostra?

Arxiu Comarcal d'Osona (Vic): La industrialització a Vic

Consta de dues parts:

- Una visita: durant el recorregut es mostren als alumnes diferents tipus de documents que poden ser fotogràfics, antics, d'hemeroteca o aquells fons que en aquell moment siguin més rellevants en funció de les exposicions i/o treballs que s'estiguin realitzant a l'arxiu.
- Un taller: els alumnes treballen nou documents extrets dels fons d'empresa i col·leccions de l'Arxiu. S'han escollit aquells documents que pel seu contingut fossin més pròxims als alumnes atès que a joves de principi de segle XX: contractes d'aprenents, valors monetaris, fotografies panoràmiques del perfil urbà i premsa històrica. Amb el conjunt de documents es tracta d'avaluar el canvi en: les condicions de treball dels obrers i com s'hi van incorporant millores laborals (de contractes sense cap dret a afiliació a la seguretat social); en el paisatge urbà (construcció de fàbriques) ; en la incidència de la premsa en tractar notícies relacionades amb les indústries i, avaluar detalls de la vida quotidiana com és la relació entre sous i preus d'alguns productes de primera necessitat. En acabar el taller, cada grup exposa les conclusions de la feina realitzada i del que han après.
- Materials (pdf): Guia didàctica (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge i dades de contacte) i -

- Materials per treballar a l'aula (Documents a treballar en còpia digital i una breu explicació sobre aquests).

Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (Valls): Arxiver per un dia

Visita i taller que s'ofereix als alumnes de 6è de primària i a casals de gent gran o altres col·lectius.

-Sessió teòrica: un arxiver/a explica als alumnes què és un document i es reparteix el full titulat MATERIAL (durada 20-30'). Sessió pràctica: un arxiver/a analitza els documents aportats pels alumnes i entre tots omplen una fitxa de descripció per cada document (durada 40-60'). A l'acabar la sessió l'arxiver/a pren la documentació en caixes de trasllat, juntament amb les fitxes de descripció.

-Visita a l'arxiu: Es fan 2 grups, un visita la zona pública de l'arxiu i treballa sobre un document, mentre l'altre visita la zona privada (fulls guia de la visita- grups 1 i 2). En acabar intercanvien els papers (durada 30-40' per visita, en total 60-80').

Els alumnes es reparteixen els rols, uns fan d'usuaris/es i els altres d'arxivers/es. Els primers/es mitjançant una base de dades busquen la documentació que van descriure i la demanen, mentre que els segons/es la busquen als dipòsits i la serveixen (durada 20').

En el cas de les fotografies s'ha d'identificar el lloc, les persones i la data. Aquells documents que continguin dades personals estan protegits per l'ordenament jurídic (ratlleu aquelles dades que us puguin identificar, per exemple, els cognoms).

-Materials (pdf): Quadern "Arxiver/a per un dia" (Demanen als alumnes que portin una còpia (ja sigui en suport paper o digital) de 2 ó 3 documents, a ser possible han de dur el mateix tipus de document en varies generacions, per exemple: una fotografia de l'alumne, el pare/mare i l'avi/àvia). Guió mestre de primària (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

Taller escola de democràcia

Recreació pràctica d'un procés electoral protagonitzat pels alumnes de 6è i de 5è de primària.

L'activitat s'organitza en quatre sessions que es desenvolupen en l'àmbit de l'escola i una cinquena sessió en la que es visiten les seus del Consell Comarcal de l'Alt Camp i l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp, a Valls.

El principal objectiu d'aquestes sessions és el d'aprofundir en el concepte i funcionament de la democràcia i concretament conèixer com funciona un procés electoral.

Mentre els alumnes de 6è es preparen per participar, organitzats en diferents partits polítics, en una campanya electoral simulada, els alumnes de 5è són els ciutadans a qui han de convèncer perquè els votin.

Un cop celebrades les eleccions, el partit guanyador, en presència de la resta de participants d'aquest projecte, presenta davant del Ple del Consell Comarcal quines són les necessitats, objectius i prioritats del programa electoral guanyador. En acabar, els alumnes de 6è es dirigeixen a l'Arxiu Comarcal on fan donació de tota la documentació generada durant el procés electoral, poc freqüent però molt interessant.

-Materials(pdf): Fitxa de l'activitat (Quadern de 22 pàgines. S'explica amb detall el que faran el alumnes, cronograma de com s'anirà desenvolupant l'activitat; instruccions per la creació dels partits polítics; sol·licitud d'inscripció en el registre de partits; instruccions per a la junta electoral...). Guió per als mestres (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà (Figueres): Visita d'estudi l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà

Visites guiades pels alumnes d'Educació Primària, Educació Secundària i Batxillerat.

En les visites es donen a conèixer tant les tasques de l'arxiver com les característiques de la documentació que conserva, com és un arxiu i quines són les seves funcions. Al dipòsit de l'Arxiu es fa un repàs dels diferents tipus de documents, de suports i de fons documentals específics que hi ha a l'arxiu.

- Materials (pdf): Fitxa alumne (Qüestionari de 4 pàgines, preguntes sobre la visita i els continguts que hi ha al quadern), Guió professorat batxillerat, Guió professorat ESO, Guió mestres primària (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

Arxiu Comarcal de l'Anoia (Igualada): Aprenem a investigar

Adreçat als alumnes de Batxillerat per tal de conèixer els materials base que els permetin realitzar el treball de recerca.

Tres institucions col·laboren en aquesta tasca: la Biblioteca Central d'Igualada, el centre d'Estudis Comarcal i l'Arxiu Comarcal de l'Anoia. Donat que les tres entitats tenien les mateixes necessitats en relació als alumnes de Batxillerat es va decidir actuar conjuntament. D'aquesta manera, després de fer una introducció a l'auditori del Museu de la Ciutat, es divideix el grup de classe en tres subgrups que de forma rotativa visiten cadascun d'aquests centres de custòdia i recerca.

En arribar a l'arxiu, es mostren als alumnes documents que abasten un ampli registre cronològic, essent els més antics els corresponents a l'època medieval. Al mateix temps es mostren diferents tipus de fons documentals i de suports, especialment en el cas de l'arxiu fotogràfic.

- Materials (pdf): Dossier (Explica el perquè fan aquestes visites, els fons que té l'arxiu, el pressupost, que fa cada institució...)

Arxiu Comarcal de la Cerdanya (Puigcerdà): Operació Cabrinetty

L'arxiu Comarcal de la Cerdanya i la Biblioteca Comtat de Cerdanya han creat un blog (<http://operaciocabrinetty.blogspot.com.es/>) que conté una compilació de fons documentals diverses que contribueixen a conèixer els esdeveniments ocorreguts en el context dels setges de Puigcerdà durant les guerres carlines del segle XIX i més concretament la defensa de la ciutat per part del liberal Cabrinetty, considerat heroi per la gesta d'alliberar la ciutat del setge carlista.

El contingut s'organitza en diversos apartats: motivació, actualitat premsa actual, bibliografia, context, documentació gràfica; documentació textual, llibres d'època i premsa de l'època.

Les fonts recopilades provenen tant dels fons de l'Arxiu Comarcal de la Cerdanya (documentació textual, gràfica i hemeroteca històrica), com de la Biblioteca Comtat de Cerdanya (bibliografia). L'objectiu és posar a l'abast dels estudiants i públic en general les fonts primàries per a l'estudi de les Guerres Carlines a Cerdanya.

Més que una activitat didàctica, el blog "Operació Cabrinetty" és una eina didàctica, a l'abast dels alumnes i professors de manera permanent.

Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (Montblanc): Mira quina foto!

Amb l'objectiu de fomentar l'esperit crític i la investigació històrica, l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà ha dissenyat un taller centrat en la comparació entre imatges antigues i actuals.

El taller consta d'una part de treball de camp (captura d'imatges actuals) i d'una altra part d'anàlisi, recerca i comentari a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà.

- Materials (pdf): Dossier carrer Aguiló; Dossier carrer major; Dossier palau; Alenyà Dossier el mercat; Dossier les fonts (Cada dossier incorpora fotografies antigues, amb una descripció, per a que els alumnes puguin fer una comparativa amb l'actualitat de l'ubicació. S'entenen com la guia bàsica del taller i estan pensats tant per a estudiants de cicle superior de primària com per a alumnes d'ESO i batxillerat. Concretament s'han elaborat 9 quaderns i la idea és que es reparteixin entre els estudiants d'un grup, de manera que cada alumne en treballi com a màxim 2.

Xerrada sobre el treball de recerca

Els arxivers de l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà visiten els instituts de la comarca que ho sol·liciten, per guiar als estudiants en la tria del tema del treball i donar-los alguns conceptes metodològics bàsics per a la seva confecció.

La idea clau rau en què els estudiants que opten per fer recerca històrica, l'acabin realitzant i no es dediquin a copiar el que altres ja han escrit abans, i que la recerca sigui inèdita, en la mesura de les seves possibilitats. Han de tenir els coneixements necessaris per poder extraure dades i informació de les fonts que estudien, les habilitats metodològiques per treballar-les i la capacitat de pensar-les i extreure'n conclusions.

-Materials(pdf): Power point on s'expliquen els diferents fons de l'Arxiu, que poden trobar en línia, ...

Visita a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà

Recorregut per les instal·lacions del centre, coneixen de primera mà quines són les funcions de l'Arxiu i els fons que s'hi custodien, així com els mitjans i mètodes que s'utilitzen per a la classificació, la preservació i la divulgació dels documents.

A la sala de consulta de l'Arxiu, habilitada com a aula, es presenta als estudiants un seguit de documents i llibres per tal que es facin una idea dels fons documentals i bibliogràfics que s'hi custodien, la selecció dels quals es realitza tenint en compte el municipi d'on provenen o l'època històrica en què centren els seus estudis universitaris.

-Materials(pdf): Power point (35 diapositives. Explicatiu de les funcions de l'arxiu, fons,...). Guia professor d'ESO (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

Arxiu Comarcal de la Noguera (Balaguer): 1413. La fi del comtat d'Urgell

Activitat adreçada a l'alumnat d'Educació Secundària, es pretén donar a conèixer la fi del comtat d'Urgell a través de les fonts històriques i comprendre el valor dels fons documentals com a testimoni patrimonial del passat del territori de l'antic comtat d'Urgell.

L'activitat es desenvolupa en dues sessions: la primer part es realitza a l'aula, on els alumnes hauran d'emplenar un quadern en el que es treballa la figura de Jaume II i la successió al tron de la corona d'Aragó, a partir de les fonts de l'Arxiu Comarcal.

Per acabar la feina a fer, es pot complementar amb una visita a l'Arxiu. Durant la visita s'explicaran documents medievals de l'antic comtat d'Urgell com són els llibres de privilegis, els pergamins i els segells de cera amb l'heràldica dels antics comtes d'Urgell.

-Materials (pdf): Quadern alumne (Qüestionari de 12 pàgines, preguntes sobre els continguts explicats). Guió professor (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

Balaguer durant la Guerra de Successió

Adreçat a l'alumnat d'Educació Secundària. L'activitat es desenvolupa en dues sessions:

- La primer part es realitza a l'aula, on els alumnes hauran d'emplenar un quadern en el que es treballa la Guerra de Successió a partir de les fonts de l'Arxiu Comarcal, i es pot complementar amb una visita a l'Arxiu.

-Taller on podran observar, consultar i analitzar diversos documents i fotografies antigues a través dels quals els alumnes podran conèixer la vida quotidiana durant la Guerra de Successió.

-Materials(pdf):Quadern alumne (qüestionari de 16 pàgines, preguntes sobre els continguts que hi ha al quadern). Guió professor (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

El comtat d'Urgell

Activitat adreçada a l'alumnat d'Educació Secundària. Pretén donar a conèixer el comtat d'Urgell a través de les fonts històriques i comprendre el valor dels fons documentals com a testimoni patrimonial del passat del territori de l'antic comtat d'Urgell.

L'activitat es desenvolupa en dues sessions:

- La primer part es realitza a l'aula, on els alumnes hauran d'emplenar un quadern en el que es treballa el comtat d'Urgell i en especial la figura d'Aurembaix, a partir de les fonts de l'Arxiu Comarcal.

- Visita a l'Arxiu. Durant el taller s'explicaran documents medievals de l'antic comtat d'Urgell com són els llibres de privilegis, els pergamins, les ordinacions del mercat de Balaguer i els segells de cera amb l'heràldica dels antics comtes d'Urgell.

-Materials(pdf): Quadern alumne (Qüestionari de 20 pàgines, preguntes sobre la visita i els continguts que hi ha al quadern). Guió professor (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge)

El mercat de Balaguer

Adreçat a l'alumnat d'Educació Secundària i Batxillerat.

Durant el taller es podran observar, consultar i analitzar diversos documents i fotografies antigues a través dels quals els alumnes podran reconstruir la història del mercat. El taller es pot acompanyar d'una visita al mercat i aporta un quadern didàctic pels alumnes.

-Materials (pdf): Quadern alumne (Qüestionari de 16 pàgines, preguntes sobre la visita i els continguts que hi ha al quadern). Guió professor (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge).

Proposta per als treballs de recerca

L'Arxiu Comarcal de la Noguera posa a l'abast dels professors d'Educació Secundària i de Batxillerat un seguit de recomanacions a l'hora d'orientar els alumnes en els treballs de recerca. Volen donar a conèixer les possibilitats que tenen els documents que conservem per als treballs de recerca. Per aquest motiu, ofereixen als professors uns exemples de treballs de recerca, per tal que us feu una idea del tipus de treball que els seus alumnes poden fer amb els fons d'arxiu.

-Materials (pdf): Quadern alumne. Guió propostes treballs de recerca (Exemples de possibles treballs de recerca)

Visita a l'Arxiu Comarcal de la Noguera

Visita guiada adreçada a l'alumnat d'Educació Infantil, Educació Primària, Educació Secundària i Batxillerat de la mà d'un arxiver.

Durant la visita es farà un recorregut per les dependències de l'arxiu. Coneixerem les seves funcions i els documents singulars que custodia. En funció del nivell educatiu, es lliurarà als alumnes material didàctic.

L'explicació s'adapta a cada nivell.

-Materials (pdf): Guia primària (díptic amb dibuixos presentació de l'arxiu). Guia Secundària (Qüestionari, 16 pàg. Funcions, fons,...)

Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre (Móra d'Ebre): Treballs a la carta

Aquesta activitat té la finalitat d'introduir els alumnes de Batxillerat en la investigació històrica per tal de conèixer els materials base per a que els permetin realitzar el treball de recerca. En aquestes visites els alumnes coneixen les funcions que fa l'arxiu comarcal i en què consisteix la tasca de l'arxiver.

En primer lloc l'arxiver explica als alumnes les possibilitats que tenen els fons de l'arxiu per a fer treballs de recerca a Batxillerat.

Posteriorment els alumnes visiten l'arxiu on se'ls mostren documents de diferents tipus de fons documentals i de suports on aprenen a interrogar-los i treure'n informació.

-Materials(pdf): Informació sobre la institució, propostes de treballs de recerca.

Visita a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre

La visita a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre té l'objectiu de donar a conèixer l'arxiu i les seves funcions als alumnes d'Educació Primària, Secundària, Batxillerat i Cicles Formatius de la comarca. Si bé el recorregut per dins l'arxiu sempre és el mateix, els continguts i la metodologia s'adapta al nivell de cada grup i als interessos del professorat.

La visita s'inicia amb una explicació en el vestíbul, on es pregunta als alumnes què saben de l'arxiu i s'expliquen les diferents fases del tractament dels documents. A continuació es visita la sala de consulta i la sala polivalent. A partir d'aquest moment s'introdueix als alumnes en el que és el recorregut que fa el document des de que arriba l'arxiu fins que es guarda en els dipòsits: moll de descàrrega, sala de desinfecció i neteja, sala de tractament de la documentació i finalment els dipòsits, dels quals es mostra el de gran format, el de suports especials i els dipòsits convencionals.

En acabar els alumnes poden veure una exposició de documents que es seleccionen en funció de la seva edat i responen un qüestionari que recull el que han après durant la visita.

- Materials (pdf): Guia didàctica de la visita a l'Arxiu (Qüestionari a omplir pels alumnes). Guió mestre Primària; guió professorat ESO; guió professorat batxillerat (L'Arxiu i les seves funcions).

Arxiu Comarcal de la Segarra (Cervera): L'evolució dels costums. Des del segle XIX fins el 1936

Aquesta activitat didàctica adreçada als alumnes de cicle superior de primària, té dues parts.

- La primera és una visita a l'Arxiu Comarcal de la Segarra on entraran en contacte amb els diferents tipus de fons documentals que ens acosten a les formes de vida del passat.

- La segona part és un petit treball amb fonts documentals a través del qual aprendran a investigar tot descobrint allò que hem heretat del passat i comprenent el valor de l'arxiu en preservar tota la documentació.

-Materials (pdf): Documents digitalitzats de l'arxiu.

Visita a l'Arxiu Comarcal de la Segarra

Es tracta d'una visita guiada que té la finalitat d'acostar els alumnes de cicle superior de Primària i de Secundària al món de l'arxiu.

La visita s'inicia amb una introducció del que és l'arxiu i la seva importància, tot preguntant als alumnes què en saben i quin concepte en tenen. A continuació es passa a la sala de consulta i a la sala on es tracta la documentació, es descriuen i s'informatitzen els inventaris i els catàlegs dels documents i fons, i finalment s'arriba a la sala de dipòsit de la documentació. En aquest punt es mostren als alumnes diferents tipus de tipologies i suports documentals i els fons que custodien l'arxiu, com ara: pergamins, llibres d'actes, fotografies, cartells, protocols notariaus, etc.

Els alumnes podran tocar, analitzar i llegir els documents.

Quan es tracta d'alumnes de segon cicle de Secundària, se'ls expliquen les possibilitats que ofereixen els fons de l'arxiu a l'hora de fer treballs de recerca.

Les explicacions i els continguts específics relacionats amb la mostra de documents que es fa als alumnes, se seleccionen en funció de criteris comuns i interessos del professorat.

- No hi ha materials

La Universitat de Cervera

En el marc dels tres-cents aniversari de la Universitat de Cervera, han recuperat uns materials didàctics elaborats fa anys.

Aquesta visita temàtica té dos objectius, per un costat donar a conèixer l'Arxiu Comarcal de la Segarra als alumnes d'Educació Secundària, per un altre introduir-los en les habilitats d'aprenentatge que els permetran descobrir la història de la Universitat de Cervera.

En primer lloc els alumnes faran una primera aproximació als fons documentals de l'arxiu, a continuació investigaran documents prèviament seleccionats a través dels quals podran formular les seves hipòtesis i arribar a conclusions.

-Materials (pdf): Llibre digitalitzat: La Universitat de Cervera.

Arxiu Comarcal de La Selva (Santa Coloma de Farners): Coneixem Santa Coloma, aprenem

Aquesta activitat és una visita adreçada als alumnes d'Educació Secundària i Batxillerat. L'objectiu és donar a conèixer l'arxiu, les seves funcions i valorar les possibilitats que ofereix com a font de coneixement en l'àmbit de la Història.

L'activitat s'articula a partir d'una introducció en la que s'explica les funcions de l'arxiu. A continuació es mostren les instal·lacions i el recorregut que fan els documents des de que arriben fins que es guarden en el dipòsit. Posteriorment els alumnes poden observar i manipular fons documentals, per observar diferents suports i tipologies. Donat que aquesta

activitat està pensada pels alumnes d'Educació Secundària i Batxillerat, se'ls informa també de les possibilitats que ofereixen els fons de l'arxiu a l'hora de fer treballs de recerca.

-Materials (pdf): Guia professors (Informació arxiu). Quadern pels alumnes (Informació arxiu i qüestionaris d'anàlisi de materials).

Arxiu Comarcal del Baix Ebre (Tortosa): Coneixem l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre.
Unitat didàctica Innocent Paulí Galceran

Aquesta activitat té la finalitat de donar a conèixer als alumnes d'Educació Secundària i Batxillerat les funcions de l'arxiu i també que entrin en contacte d'una forma activa i participativa amb els fons de l'arxiu.

L'activitat es divideix en dues parts. La primera és un recorregut per l'arxiu a través del qual els alumnes coneixen les tasques dels arxivers i les funcions de l'arxiu. A continuació es fa el taller que és una activitat participativa en la que els alumnes realitzen un petit treball de recerca. Es planteja als alumnes si a través de diferents tipus de documents (fotografies, programa de festes, anuncis, partides de naixement,... en total són 68 documents) es pot reconstruir la vida d'una persona com és el cas d'Innocenci Paulí.

Es divideix la classe en petits grups de treball i cadascun investiga entre tres i quatre documents. Finalment han d'exposar els resultats de la seva recerca i ordenar cronològicament amb la resta de companys tota la documentació lliurada.

Cal afegir que aquesta activitat s'adapta i és molt adequada pels alumnes de batxillerat que s'inicien en els treballs de recerca, ja que constitueix una pràctica interessant per introduir-los en les tasques d'anàlisi i interpretació documental pròpies del mètode científic.

-Materials(pdf): Guia del professorat (On s'indica els fons que té l'arxiu, que faran els alumnes, competències bàsiques, conceptes bàsics, glossari, biografia del personatge a investigar...)Quadern de l'alumne (Explicació del que van a fer a l'Arxiu, tipologies de documents, glossari, qüestionaris que es fan servir durant l'activitat).

Arxiu Comarcal del Baix Empordà (La Bisbal d'Empordà): Carpeta de pràctiques d'arxiu

Visites guiades per a Educació Primària per conèixer les funcions que fa l'arxiu comarcal. Durant el recorregut per les instal·lacions, se'ls mostren diferents tipus de documents, entre ells alguns pergamins, fotografies antigues que permeten als alumnes fer-se una idea de l'antiguitat, valor i varietat de la documentació.

Als alumnes se'ls lliura un quadern didàctic que, per mitjà de documents de l'arxiu, els ajuda a entendre com ha evolucionat La Bisbal d'Empordà.

-Materials (pdf): Guia dossier Primària (Dossier explicatiu sobre l'arxiu, funcions,...). El passat de la nostra ciutat (Dossier amb documents i fotografies digitalitzades i breus preguntes a contestar per part dels alumnes). Guia Primària (Guia del professorat, on s'indiquen els objectius, les competències bàsiques, ...)

El passat de la nostra ciutat: La Bisbal d'Empordà

Tant el materials com l'explicació de l'activitat és idèntica a l'anterior.

La ciutat i els seus documents: La Bisbal d'Empordà

Visites guiades per a Educació Secundària, els alumnes no només coneixen les funcions de l'arxiu, sinó que veuen de primera mà quins són els documents que ens expliquen l'origen de La Bisbal, les relacions de poder, l'evolució d'aquestes al llarg del temps.

A més de la visita, l'arxiu ofereix als alumnes un quadern de treball a través del qual poden analitzar i obtenir informació d'aquests documents que ens expliquen l'origen i evolució de la vida a la ciutat.

-Materials (pdf): Guia dossier Secundària (Dossier explicatiu sobre l'arxiu, funcions,...). El passat de la nostra ciutat (Dossier amb documents i fotografies digitalitzades i breus preguntes a contestar per part dels alumnes). Guia Secundària (Guia del professorat, on s'indiquen els objectius, les competències bàsiques, ...)

Arxiu Comarcal del Baix Llobregat (Sant Feliu de Llobregat): Documentant Regina. Fonts d'Arxiu per a la història de les dones

Visita temàtica que acostua els alumnes a la perspectiva de les dones a l'hora de comprendre el funcionament bàsic de les societats humanes. L'objectiu és identificar i desemascarar el discurs dominant masculí per reescriure la història des d'una perspectiva més plural.

A partir d'una font escrita, com ho són els processos de divorci que van tenir lloc en el Jutjat de Primera Instància i Instrucció de Sant Feliu de Llobregat durant l'època de la Segona República, permet escoltar els testimonis femenins de forma directa, perquè aporta testimonis i documents diversos que mostren activitats, sentiments, treballs, preocupacions, necessitats de comunicació, desigs, etc. sorgits de la vida. Han triat aquesta font perquè permet fer estudis seriats i, sobretot, una aproximació qualitativa a la realitat de les dones, que contrasta i matisa altres fonts.

Per poder dur a terme aquest treball de recerca, l'arxiu disposa d'una proposta que està en préstec i que pot ser utilitzada o bé en el propi arxiu o bé en el centre docent.

- Materials (pdf): Dossier professorat (Objectiu, pautes, orientacions...). Fitxes (11 fitxes que permeten analitzar els documents des de diferents perspectives). Documents (17 documents digitalitzats amb les seves regerències)

Els arxius. Dipositaris de la memòria

Visites guiades adaptades a les necessitats de cada grup.

L'objectiu és doble: per un costat donar a conèixer les funcions i utilitat de l'arxiu a un públic poc habitual com són els estudiants de secundària. Per un altre introduir-los en la història com a ciència que permet la realització d'activitats de recerca amb fons documentals.

En les visites, a més de donar a conèixer les funcions i instal·lacions de l'arxiu, es mostren diferents tipus de documents. A més, l'arxiu disposa d'un material didàctic de suport en el que a més de les orientacions pedagògiques pel professorat, hi ha una proposta d'activitats pels alumnes.

- Materials (pdf): Quadern (Què és un arxiu, fons, ..., 11 documents digitalitzats amb qüestionari)

Les fonts demogràfiques

Visita temàtica per alumnes d'Educació Secundària i Batxillerat, així com altres grups d'adults, al món dels arxius i específicament els mostra els diferents tipus d'informació que proporcionen les fonts d'arxiu. La finalitat és practicar la seva anàlisi per extreure'n coneixement i arribar a interpretar-les.

En aquest cas, es tracten les fonts demogràfiques que ens proporcionen informació sobre el nombre d'habitants, l'edat de casament, les malalties, edat de defunció,... També s'incideix en l'origen de les fonts i en les institucions que les van crear.

En aquest sentit, l'arxiu disposa d'una proposta de treball sobre aquesta temàtica que està en préstec i que pot ser utilitzada o bé en el propi arxiu o bé en el centre docent.

-Materials (pdf): Dossier professors (Objectius didàctics, continguts i materials).10 fitxes (Glossari i qüestionaris). 10 documents digitalitzats.

Arxiu Comarcal del Baix Penedès (Vendrell): El monument als caiguts del Vendrell

Activitat al voltant del monument als Caiguts del Vendrell per a alumnes d'Educació Secundària.

- La primera part és una introducció a través de la visualització del vídeo "Un dia a l'arxiu" produït pel Departament de Cultura, que presenta l'arxiu i les seves funcions. Com a tancament d'aquesta part teòrica es projecta un audiovisual, elaborat per l'Arxiu Comarcal

del Baix Penedès i TV el Vendrell, en el qual, d'una forma amena i breu, es presenta la història del Monument als Caiguts del Vendrell.

- La darrera part de l'activitat és la visita a l'arxiu. Durant el recorregut per les instal·lacions, es mostren diferents tipus de fonts documentals, en funció dels interessos i demandes de cada centre se n'escullen uns o altres. Aquesta activitat permet conèixer les funcions i l'activitat que es porta a terme des d'un arxiu comarcal.

Els alumnes i els grups interessats en l'activitat podran descobrir com es realitza una recerca històrica mitjançant l'estudi de la font primària. En aquest cas, es tracta de conèixer els detalls de la construcció del Monument als caiguts inaugurat al 1941 a la Rambla de la vila del Vendrell i les conseqüències que la seva construcció va comportar: l'enderroc de la cascada construïda l'any 1907 que era un brollador que recordava la portada de les aigües de Tomoví al Vendrell. Amb la restitució de la democràcia, el 1986 s'enderrocà el monument als caiguts i l'any 1988 es va reconstruir la cascada.

- Materials(pdf): Guió pel professorat ESO i una altre per Batxillerat (Objectius, competències bàsiques, continguts,...); Quadern alumne monument caiguts (Qüestionari sobre documents digitalitzats a l'arxiu), Quadern alumne visita arxiu+monument (Qüestionari sobre els espais i funcions de l'arxiu, i preguntes sobre el monument).

La Biblioteca Popular del Vendrell

Aquesta activitat té tres parts:

- La primera és una introducció a través d'un vídeo que presenta l'arxiu i les seves funcions.
- A continuació es projecta un vídeo elaborat per la Televisió del Vendrell i l'Arxiu Comarcal en el qual d'una forma amena i breu es presenta la construcció i els primers anys de la Biblioteca Popular del Vendrell, obra de la Mancomunitat de Catalunya.
- La darrera part de l'activitat és la visita a l'arxiu. Durant el recorregut per les instal·lacions, es mostren diferents tipus de fonts documentals; en funció dels interessos i demandes de cada centre se n'escullen uns o altres. En aquest punt, els alumnes poden tocar i fixar-se en les mostres de documentació presentades i avaluar tant la tasca dels arxivers com les possibilitats analítiques i interpretatives que proporcionen els documents.

Els alumnes i els grups interessats en l'activitat podran descobrir com es realitza una recerca històrica mitjançant l'estudi de la font primària. En aquest cas, es tracta de la història de la Biblioteca Popular del Vendrell que ha conservat el seu fons documental i això ha permès conèixer amb detall el seu procés de construcció i l'activitat de la institució.

- Materials(pdf): Guió pel professorat ESO i una altre per Batxillerat (Objectius, competències bàsiques, continguts,...); Quadern alumne biblioteca (Qüestionari sobre

documents digitalitzats a l'arxiu), Quadern alumne visita arxiu+biblioteca (Qüestionari sobre els espais i funcions de l'arxiu, i preguntes sobre el monument).

Arxiu Comarcal del Berguedà (Berga): Treballs suggerits pels alumnes de Batxillerat

L'Arxiu Comarcal del Berguedà en col·laboració amb el Centre de Recursos Pedagògics del Berguedà, fa anys que assessora a alumnes de batxillerat que realitzen el treball de recerca.

Es proporciona tant a alumnes com a professors un llistat de les temàtiques d'investigació que es poden abordar des dels fons de l'arxiu, a més d'orientar-los a l'hora de determinar les possibles línies d'indagació.

L'arxiu col·labora a més en l'edició dels treballs de recerca que es conserven en la sèrie "Treballs inèdits d'autors berguedans" que conté els originals complets dels millors treballs realitzats, segons el criteri dels professors dels instituts.

- Materials (pdf): Treballs suggerits Batxillerat (Llistat de possibles treballs de recerca a realitzat pels alumnes)

Visita a l'Arxiu Comarcal del Berguedà

Visites guiades adreçades a alumnes de cicle mitjà, cicle superior de Primària i de Secundària, adaptant els continguts en funció de les necessitats i interessos dels mestres i professors.

La visita tracta de mostrar als alumnes el recorregut que fa un document des de que arriba a l'arxiu fins que entra en el dipòsit. És per això que es mostren als alumnes els diferents espais destinats a cadascuna de les fases per les que passa el document (moll, sala de desinsectació, sala de treball, dipòsit, ...). En arribar a la sala de consulta, es reflexiona sobre la diferència entre biblioteca, hemeroteca i museu. Un cop al dipòsit es fa un repàs dels diferents tipus de documents (manuscrit, mecanoscrit, imprès), de suports i de fons específics que hi ha a l'arxiu. En funció de l'edat i necessitats dels alumnes, se'ls mostren diferents exemples.

L'Arxiu disposa, a més, d'un quadern de treball que es pot realitzar o bé a l'arxiu o bé a l'aula en funció del criteri del professorat.

- Materials (pdf):Visita a l'Arxiu (Qüestionari, funcions arxius) Guió cicle mitjà Primària i Guió cicle superior Primària (Objectius, competències bàsiques, continguts,...).

Arxiu Comarcal del Maresme (Mataró): L'Arxiu Comarcal del Maresme, descobreix els seus secrets

Aquesta activitat es desenvolupa a partir d'una presentació en power point de l'arxiu, les seves funcions i els seus fons. A continuació, es mostren i comenten diferents documents

originals de diverses èpoques, suports i tipologies documentals com: pergamins, fotografies, cartells, documents administratius o personals, programes de festa major, entre d'altres, escollits en funció dels interessos i demandes de cada centre.

La sessió es conclou amb un itinerari guiat per les instal·lacions de l'Arxiu, en què els alumnes recorren els espais de treball i observen in situ els diferents processos que s'apliquen per a l'organització i el tractament de la documentació: moll de descàrrega i sala de tria i primers tractaments, els dipòsits de documents i la sala de consulta.

- Materials (pdf): Guió didàctic (Objectius, competències bàsiques, continguts,...); Arxiu Comarcal (Explicació amb imatges sobre què és l'Arxiu)

Arxiu Comarcal del Montsià (Amposta): Coneixem l'Arxiu Comarcal del Montsià

Visita adreçada a l'alumnat de cicle superior d'Educació Primària. Comença amb una projecció d'un vídeo per conèixer les funcions de l'arxiu. Posteriorment, es mostra als alumnes els diferents espais destinats a cadascuna de les fases per les que passa el document. Amb la visita guiada a les instal·lacions de l'arxiu es podran observar les especificitats del centre per dur a terme les seves funcions.

- Materials (pdf): Proposta didàctica primària(Objectius, activitats d'avaluació,...); Fitxa de treball (Quadern per fer un taller didàctic a realitzar a l'Arxiu, consta de dues parts: la primera és fer un simulacre d'arxivers, arxivant expedients. La segona és fer d'investigadors, buscant informació en un registre de correspondència de l'Ajuntament).

Arxiu Comarcal del Pallars Jussà (Tremp): Fem recerca. 4rt d'ESO

Visita als equipaments de l'arxiu i observació de documentació, compravendes, testaments, projectes d'obres, documents realitzats pel notari des del segle XV, de pergamins escrits en llatí, fotografies i pel·lícules antigues, cartells, planells, documents audiovisuals, etc.

- Materials (pdf): Visitem l'Arxiu Comarcal del Pallars (Explica que fan visites a escolars, a professorat, pares i mares, exposicions i cursos de formació, horaris...).

Visita guiada a l'Arxiu del Pallars Jussà.

Es tracta de sessions adaptades segons els nivells i les edats, d'una hora de durada, en la que mitjançant un vídeo d'uns 20 minuts, es relata què és un arxiu i la seva missió vers la societat. Complementant aquest vídeo, la visita guiada segueix tots els passos i processos des de que la documentació ingressa a l'arxiu, la seva neteja, la seva classificació, el seu inventari, fins la seva instal·lació definitiva als compactes dels dipòsits d'arxiu, i la posterior consulta per part dels usuaris.

- Materials (pdf): Visitem l'Arxiu Comarcal del Pallars (Explica que fan visites a escolars, a professorat, pares i mares, exposicions i cursos de formació, horaris...) Guió mestre Primària (Objectius, activitats d'avaluació, competències bàsiques...), Guió professorat ESO(Objectius, activitats d'avaluació, competències bàsiques...), Guió professorat batxillerat(Objectius, activitats d'avaluació, competències bàsiques...).

Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà (Sort): Les riudes al Pallars Sobirà

Visites guiades per estudiants en les que es mostra l'arxiu i la feina de l'arxiver. A més, els projecten uns audiovisuals que es van crear per a l'exposició "Les riudes al Pallars Sobirà" (2007) en els que podem conèixer els testimonis de la riuda de l'any 1937.

També es lliuren als alumnes uns quaderns didàctics, adaptats als diferents nivells de l'ensenyament primari i secundari, que es van elaborar també en el context de l'exposició. Les pluges intenses de l'any 2013 ens recorden que els aiguats en aquesta comarca no són puntuals sinó recurrents al llarg de la Història. És per això que cal conèixer les conseqüències que tenen i els mecanismes de prevenció per minimitzar els seus efectes.

- Materials (pdf): Les riudes al Pallars Sobirà 3-4 ESO (quadern, identificació i comparativa de mapes i dades relacionades amb les riudes). Les riudes al Pallars Sobirà inicial (quadern de 28 pàgines on els alumnes han de fer comparatives entre imatges, situació d'elements a plànols i reflexió sobre les riudes). Les riudes al Pallars Sobirà ESO 1(quadern, molt semblant al de 3-4, identificació i comparativa de mapes i dades relacionades amb les riudes). Les riudes al Pallars Sobirà ESO. Proposta didàctica (Informació per als mestres per a saber què fer amb els materials dels quaderns: Hi ha dues fitxes de treball, una pensada pels alumnes de 1r-2n i una altra pels alumnes de 3r- 4t. Als professors, els ofereix una petita sèrie de recursos que poden servir d'inici de debats a classe o per continuar aprofundint en els conceptes adquirits durant la visita a l'exposició. Les activitats que s'ofereixen són proposades que segurament caldrà que siguin adaptades a les necessitats de cada grup.)

Arxiu Comarcal del Pla D'Urgell (Mollerussa): Visita guiada a l'Arxiu Comarcal del Pla d'Urgell

Visita que té la finalitat de donar a conèixer les funcions i els serveis de l'arxiu als alumnes de la comarca. Se'ls explica que l'arxiu custodia, protegeix, tracta i divulga el Patrimoni documental del Pla d'Urgell. I en aquest sentit se'ls explica qui genera aquest patrimoni i quin és el seu valor com a font d'informació primària o secundària.

També es visiten les diverses instal·lacions com la sala de consulta i els dipòsits especials amb la finalitat que els alumnes es facin una idea de les diferents tasques que s'hi fan.

- Materials (pdf): Arxiu Comarcal Pla Urgell (Què és un arxiu, fons, tipologies documentals, funcions...). Guió mestre Primària, Guió professorat ESO, Guió professorat batxillerat (Objectius, activitats d'avaluació, competències bàsiques...).

Arxiu Comarcal del Pla De L'estany (Banyoles): Els secrets de l'arxiu del monestir

Activitat de recerca i investigació sobre la vida dels darrers monjos benedictins del Monestir de Sant Esteve de Banyoles, de fa 300 anys, fins als documents originals que ens han arribat d'ells. També s'explica com es treballa dins l'Arxiu.

Un cop feta la visita per les dependències de l'arxiu, preparen als alumnes com si fossin uns investigadors més de l'arxiu i els proporcionem els documents per treballar. De tot el grup classe fem 9 grups de treball. A cada grup se'ls reparteix un document, molts d'ells provindran del llibre de la dispensa, document conservat on es veuen totes les anotacions que feia el dispenser. El grup de treball ha d'intentar transcriure allò que hi diu el document. Es trobaran amb les dificultats reals d'un investigador; des de la poca comprensió de la lletra que estan escrits els documents fins a entendre part del vocabulari emprat fa més de 300 anys.

- Materials (pdf): Dossier mestre (Objectius, activitats d'avaluació, competències bàsiques...). Dossier alumne (Explicació de que van a fer i els material de l'activitat: Fitxa de treball; Plafó conceptual i Documents per treballar.

Proposta per als treballs de recerca

Es posa a l'abast del professorat de Batxillerat uns exemples de treballs de recerca, per tal que es puguin fer una idea del tipus de treball que els alumnes poden fer amb els fons d'arxiu.

- Materials (pdf): Treballs recerca (Dues propostes de treball de recerca i quins documents utilitzar per a fer-los). Guió professorat batxillerat (Objectius, activitats d'avaluació, competències bàsiques...)

Visita a l'arxiu comarcal del Pla de l'Estany

Visita per conèixer com és i què fa l'Arxiu Comarcal.

Es fa una demostració del procés de treball a l'hora de tractar els documents que ingressen a l'arxiu, o sigui, la neteja, desinfecció, restauració i organització dels documents. Es mostren documents (dels segles XIII i XIV), i documents més actuals, com per exemple les actes dels governs en ple dels ajuntaments, els padrons municipals d'habitants, la documentació del cadastre o les fotografies escolars.

També s'ofereix la possibilitat d'entrar a un espai tancat al públic, la Biblioteca de la Casa Missió, on donem a conèixer la literatura que utilitzaven els missioners per tal combatre la laïcització, o descristianització, que ja al segle XIX hi havia a les comarques gironines.

També s'explica quina és la diferència entre els documents d'arxiu i els llibres de la biblioteca.

- Materials (pdf): Visita guiada Arxiu (Explicació, objectius, a qui s'adreça, preu, durada..)

Arxiu Comarcal del Priorat (Falset): Visita a l'Arxiu Comarcal del Priorat

Visita a l'arxiu (Castell de Falset) per conèixer el seu funcionament, les funcions que té en general i les de cadascuna de les seves dependències.

- Materials (pdf): Guió pels mestres (Objectius, competències bàsiques, continguts,...). Quadern alumne (Qüestionari sobre l'edifici, sales, fons...)

Arxiu Comarcal del Ripollès (Ripoll): Els arxius, altaveus de la memòria

Visites guiada, s'inicia amb la projecció d'un power point on s'explica les funcions i la missió de l'Arxiu. A continuació es mostra un altre power point adaptat a la població de provinença dels alumnes, on s'hi mostren imatges antigues del seu poble amb l'objectiu que les identifiquin.

També mostren alguns exemples dels diferents tipus de suports de documentació (pergamí, paper, diapositives) perquè els alumnes els puguin veure i prenguin consciència del seu valor.

Finalment, es visita un dels dipòsits de documentació per veure com està instal·lada la documentació.

- Materials (pdf): L'Arxiu comarcal del Ripollès (power point, què és un arxiu, espais, funcions,...). Guió mestres infantil i Guió professors batxillerat (Objectius, competències bàsiques, continguts,...)

L'escola dels meus avis

Visita guiada que tracta específicament com eren les escoles dels avis. S'introdueix amb el suport de material audiovisual. L'arxiver, es fa un recorregut per les imatges i documents que ens permeten conèixer com eren les escoles d'abans.

Té l'objectiu de recollir i descriure les múltiples possibilitats temàtiques i de treball al voltant de l'ensenyament a la comarca del Ripollès amb fonts d'arxiu.

- Materials (pdf): L'escola dels meus avis (power point que explica les escoles de Ripoll i les tipologies de documents que generen i podem consultar). Guió mestre Primària (Objectius, competències bàsiques, continguts,...)

Arxiu Comarcal del Vallès Oriental (Granollers): Visita a l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental

Visites guiades amb la finalitat de mostrar als alumnes d'Educació Secundària i de Batxillerat, les funcions de l'arxiu, les tasques que s'hi fan i que puguin veure els diferents tipus de fons i documents que s'hi conserven.

La visita s'inicia amb una introducció al món dels arxius a través d'uns materials expositius permanents elaborats amb aquesta finalitat. Posteriorment els alumnes passen a una aula on poden observar els diferents tipus de documents i on també se'ls explica com es fa una recerca a partir de fonts primàries i secundàries. Finalment es visiten les diferents instal·lacions de l'arxiu.

- Materials (pdf): Tríptic (Informació bàsica: ubicació, horaris, fons,...) Full informatiu per visites. Guia breu (Informació bàsica, funcions de l'arxiu,...). Servei didàctic (full informatiu de com sol·licitar les visites programades). Quadern de l'alumne ESO i Quadern alumne Batxillerat (Qüestionari instal·lacions i tipologies documentals). Guió professorat ESO i Guió professorat batxillerat (Objectius, competències bàsiques, continguts,...).

Arxiu General D'Aran (Arròs): Era Casa deth Senhor d'Arròs

Ofereix als alumnes de 5è de Primària una visita a l'arxiu situat a l'interior de la "Casa deth Senhor d'Arròs", que també és la seu institucional del Conselh Generau d'Aran.

Inicialment se'ls explica als alumnes la "Casa deth Senhor d'Arròs", se'ls mostren unes fotografies de les persones que la van fer construir i a continuació se'ls mostra la Sala de plens del Consell.

S'explica com es celebrava abans el Consell General Antic i també com es desenvolupen els Plens del Consell a l'actualitat.

Per acabar es visita l'arxiu i a la sala de consulta se'ls mostra "Era Querimònia" el document que conté els privilegis que va atorgar el rei Jaume II, l'any 1313, a la Val d'Aran.

- Materials (pdf): Guia Didàctica (Qüestionari de 19 pàgines). Guió mestre Primària (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge i dades contacte).

Arxiu General de la Diputació de Barcelona (Barcelona): Visites escolars a l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona

L'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona està ubicat en l'antic recinte de la Maternitat i per tant proposa una activitat en la que es combina la visita al recinte històric juntament amb un recorregut per les instal·lacions de l'arxiu i una visualització dels documents que custòdia.

La primera part de la visita consisteix en una passejada pels jardins per tal de conèixer la història del recinte i els seus edificis. Posteriorment es visita l'edifici de l'Arxiu Històric amb un recorregut per les instal·lacions per seguir els passos d'un document des de l'arribada a l'arxiu fins a la seva conservació. Als dipòsits hi ha una selecció de documents.

Finalment es fa visualitzar als alumnes el fons Juncadella, que consta de plaques de vidre que han digitalitzat i que es poden visualitzar en tres dimensions, mitjançant unes ulleres.

- Materials (pdf): PDF1 (Nombre de visitants, durada, objectius, desenvolupament de la visita).

Arxiu Històric de Girona (Girona): Conèixer l'arxiu

Aquesta activitat inclou una classe teòrica sobre l'arxiu i les seves funcions que s'imparteix a l'aula amb el suport d'un breu audiovisual sobre els tres arxius històrics provincials de Catalunya i un recorregut comentat a les instal·lacions.

A nivell universitari també des de l'Arxiu hi ha una relació habitual amb professors i estudiants de la Universitat de Girona, amb l'objectiu de col·laborar en la formació dels futurs investigadors i investigadores del camp de la recerca històrica.

- Materials (pdf): Guia del professorat (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge i dades de contacte) ESO Quadríptic AHG (Horaris, Serveis i fons).

Arxiu Històric de Lleida (Lleida): Visita a l'Arxiu Històric de Lleida

Visita guiada per a conèixer les funcions i els fons documentals que l'arxiu custòdia, per alumnes d'Educació Secundària, i Batxillerat i universitaris,

La visita s'inicia amb la projecció d'un vídeo que dona una visió del què és un Arxiu Històric. A continuació es recrea el circuit que segueix la documentació: moll de descàrrega, sala de desinfecció, si cal, i dipòsits. També s'observen les característiques i condicions que ha de tenir l'edifici per poder acomplir la seva funció de custòdia amb el màxim de seguretat i garanties.

Es completa la visita mostrant un dipòsit i la documentació que conté. Seguidament, es visiten també altres dipòsits especials com poden ser els que contenen plànols i fotografies.

La visita s'acaba a la Sala de Consulta on es mostren diferents tipus de documents així com els instruments de descripció que s'utilitzen com són pergamins, plànols, fotografies aèries, protocols notariaus, etc. en funció de l'edat i necessitats dels alumnes.

- Materials (pdf): Guia del professorat ESO i Guió professorat batxillerat (Què cal saber abans de fer l'activitat, objectius didàctics, conceptes, competències bàsiques, continguts, activitats d'aprenentatge i dades de contacte). Quadern alumne ESO i Quadern alumne Batxillerat (Questionari de sis pàgines, sales d'arxiu, i suports documentals. És el mateix per als dos nivells).

Arxiu Històric de Tarragona (Tarragona): Visita a l'Arxiu Històric de Tarragona

Visita que s'inicia amb la benvinguda per part del director del centre, que fa una breu introducció sobre l'origen, l'evolució i les funcions de l'arxiu.

Es projecta un audiovisual sobre els tres arxius històrics provincials catalans, en el qual es detallen aspectes d'interès d'aquests centres i es posa de relleu la seva importància per la gestió del patrimoni documental del país.

A continuació, els alumnes poden observar una mostra de documents de diferents fons notarial, religiós, senyorial i patrimonial.

Se'ls parla dels orígens, rutes de transmissió i elaboració dels pergamins i del paper de tina o de fil –en substitució del paper egipci-, de la diferenciació d'ús d'ambdós, de les tintes, dels instruments escripturals, del pautat, de l'escriptura –en llatí i català, amb correccions i ampliacions de text, abreviatures...-, de la funció dels notaris per a l'autenticació, mitjançant la utilització del signum, de les pràctiques de les cancelleries reial i papal –butlles-, dels segells -pendents i de placa-, dels formularis i de la tipologia documental –enfrent dels còdexs, amb folis procedents de cantoral i llibres litúrgics reutilitzats en encuadernacions-, de l'ornamentació marginal i de caplletres...

La durada de l'activitat dependrà del grup. Amb tot, es procura que la visita no duri més d'una hora o una hora i mitja.

- Materials (pdf): Guia didàctica per a la història de l'ensenyament a Tarragona (Quadern informatiu digitalitzat de 24 pàgines. D. L.: T. 165/2002). La memòria del passat: quan els pares tenien la teua edat (1965-1977) (Quadern informatiu de 24 pàgines. D. L.: T. 165/2003). Viatge per l'Associacionisme (Quadern informatiu digitalitzat de 32 pàgines. D. L.: T. 687/2006).

Arxiu Joan Maragall (Barcelona): Maragall a casa

Espectacle construït a partir dels articles, poemes i correspondència del poeta Joan Maragall. Des del menjador de la seva casa de Sant Gervasi, el poeta ens explica les seves vivències, els seus somnis i el seu ideari.

- Materials (pdf): Fullet de l'arxiu Joan Maragall (Tríptic de l'Arxiu: horaris, biografia de Maragall). Haide, Butlletí de l'Arxiu Joan Maragall. núm.0-3. Joan Maragall, poemes treballats (Material pedagògics, basats en els seus poemes, creats pel centenari de la mort de Maragall al 2011).

Visita guiada a l'Arxiu Joan Maragall

Es tracta d'un recorregut per les estances de la casa del poeta i la seva família, amb explicacions sobre la vida, la poesia i el pensament de Joan Maragall, que cal situar en l'ambient literari i artístic de la Barcelona de finals del segle XIX i primera del segle XX. La visita guiada permet a l'alumnat d'obtenir un coneixement directe de manuscrits (de poesia i correspondència), de partitures de textos musicals i d'agendes personals i llibretes de notes (originals o facsímils), com també del mobiliari, quadres, reproduccions, fotografies i altres objectes personals, i resseguir en uns plafons una cronologia il·lustrada de la vida i l'obra del poeta. La visita es fa en petit grup (un màxim de quinze alumnes: la meitat aproximadament del grup classe), mentre l'altra part del grup assisteix a la projecció d'un document audiovisual.

- Materials (pdf): Qüestionari pels alumnes (Qüestionari sobre poemes de Maragall); Joan Maragall, poemes treballats (Material pedagògics, basats en els seus poemes, creats pel centenari de la mort de Maragall al 2011).

Arxiu Nacional de Catalunya (Sant Cugat del Vallés): Aprenem a Investigar

A partir del plantejament d'un cas, els alumnes s'inicien en la metodologia de la investigació històrica amb fonts d'arxiu.

-No hi ha materials

Descobreix l'Arxiu Nacional de Catalunya

Itinerari guiat per les instal·lacions internes de l'Arxiu, es recorren els espais de treball i s'observen in situ els diferents processos que s'apliquen per a l'organització i el tractament de la documentació: moll de descàrrega, sala de tria i primers tractaments, tallers de restauració, dipòsits de documents i sala de consulta.

Es presenten i comenten diferents documents originals de diverses èpoques, suports i tipologies documentals com pergamins, cartells, plànols, fotografies, documents administratius o personals, entre d'altres.

Els alumnes descobreixen què és un arxiu, què s'hi fa, què s'hi guarda, per què, i sobretot com els pot ser útil.

-No hi ha materials.

Fem d'arxivers

Els alumnes, organitzats en petits grups i fan d'arxivers.

Se segueix el procés que aplica l'arxiu per la gestió i conservació de la documentació: ingrés i registre, classificació, descripció, instal·lació, ubicació i posterior consulta.

D'una manera pràctica i participativa, els alumnes aprenen les bases de l'organització i la gestió de la documentació.

Activitat que s'adapta a diferents nivells educatius.

-No hi ha materials.

Fem Recerca

A partir del plantejament d'un cas, els alumnes s'inicien en l'observació i l'anàlisi de documents d'arxiu i aprofundeixen en el coneixement d'un tema curricular relacionat amb la història del segle XX.

Seguint una metodologia activa, s'exploten els documents com a font d'informació històrica; s'incideix en la fiabilitat de les fonts i la importància de la contrastació de la informació que ens aporten, per tal de comprendre el fenomen estudiat.

És una activitat que permet copsar la història com una matèria a descobrir.

-No hi ha materials.

La Caixa de l'Àvia Maria

Els alumnes descobreixen diverses tipologies de fonts i reconstrueixen la biografia del personatge incidint en diferents aspectes de la seva època (primera meitat del segle XX).

-No hi ha materials.

Treball de Recerca a l'Arxiu

Els alumnes realitzen un treball de recerca aplicant la metodologia de l'historiador, amb l'acompanyament dels tècnics del Servei Didàctic de l'ANC que, en coordinació amb el

professor/a tutor/a del treball, els donen assessorament per a la localització i interpretació de les fonts, així com en relació al plantejament metodològic de la recerca.

Els alumnes poden consultar documents en diferents suports i de diverses tipologies i èpoques, que els permetran investigar sobre molts aspectes de la nostra història: des de la tècnica a l'art, passant pel periodisme, el disseny, la llengua, els moviments socials i polítics, la situació econòmica o la vida quotidiana.

-No hi ha material.

5.2 Resultats anàlisi

Arxiu	Nom activitat	Visita/Taller	Curs	Model d'aprenentatge
Arxiu Comarcal d'Osona	La industrialització a Vic	Visita/Taller	ESO Batxillerat	Transmissor i Interactiu
Arxiu Comarcal de l'Alt Camp	Arxiver per un dia	Visita/Taller	Primària Adults	Transmissor i Interactiu
	Taller escola de democràcia	Taller	Primària	Interactiu
Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà	Visita d'estudi l'Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà	Visita	Primària ESO Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal de l'Anoia	Aprenem a investigar	Visita Biblioteca, Centre d'Estudis i Arxiu	Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal de la Cerdanya	Operació Cabrinetty	En línia	No especifica	Transmissor
Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà	Mira quina foto!	Taller	Primària ESO Batxillerat Cicle Superior	Interactiu
	Visita a l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà	Power Point per fer l'arxiver a les escoles	Batxillerat	Transmissor
	Xerrada sobre el treball de recerca	Visita/ Power point	Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal de la Noguera	1413. La fi del comtat d'Urgell	Quadern qüestionari/ Visita	ESO	Transmissor

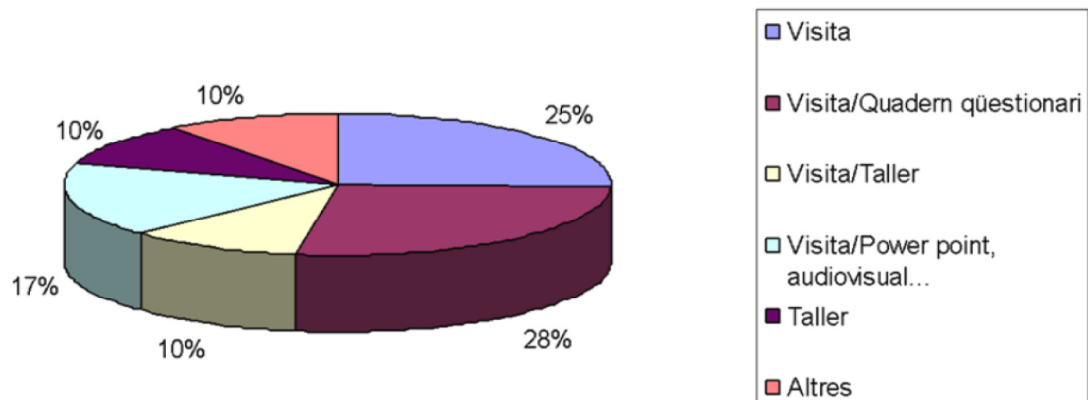
Arxiu	Nom activitat	Visita/Taller	Curs	Model d'aprenentatge
	Balaguer durant la Guerra de Successió	Quadern qüestionari/ Visita	ESO Batxillerat	Transmissor
	El comtat d'Urgell	Quadern qüestionari/ Visita	ESO	Transmissor
	El mercat de Balaguer	Quadern qüestionari/ Visita Mercat	ESO Batxillerat	Transmissor
	Proposta per als treballs de recerca	Quadern qüestionari/ Visita	ESO Batxillerat	Transmissor
	Visita a l'Arxiu Comarcal de la Noguera	Visita	ESO Secundària Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre	Treballs a la carta	Visita	ESO Batxillerat	Transmissor (Interactiu)
	Visita a l'Arxiu Comarcal de la Ribera d'Ebre	Visita	Primària ESO Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal de la Segarra	L'evolució dels costums. Des del segle XIX fins el 1936	Visita/Taller	Primària ESO	Transmissor (Interactiu)
	Visita a l'Arxiu Comarcal de la Segarra	Visita	Primària ESO	Transmissor
	La Universitat de Cervera	Visita/Taller	ESO	Transmissor
Arxiu Comarcal de la Selva	Coneixem Santa Coloma, aprenem	Visita	ESO Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal del Baix Ebre	Coneixem l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre. Unitat didàctica Innocenci Paulí Galceran	Visita/Taller	ESO Batxillerat	Interactiu
Arxiu Comarcal del Baix Empordà	Carpeta de pràctiques d'arxiu	Quadern qüestionari/ Visita	Primària	Transmissor

Arxiu	Nom activitat	Visita/Taller	Curs	Model d'aprenentatge
	La ciutat i els seus documents: La Bisbal d'Empordà	Quadern qüestionari/ Visita	ESO	Transmissor
Arxiu Comarcal del Baix Llobregat	Documentant Regina. Fonts d'Arxiu per a la història de les dones	Quadern qüestionari/ Visita	No especifica	Transmissor (Interactiu)
Arxiu Comarcal del Baix Llobregat	Els arxius. Dipositaris de la memòria	Quadern qüestionari/ Visita	ESO	Transmissor
	Les fonts demogràfiques	Quadern qüestionari/ Visita	ESO Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal del Baix Penedès	El monument als caiguts del Vendrell	Audiovisual/ qüestionari/ Visita	ESO Batxillerat	Transmissor (Interactiu)
	La Biblioteca Popular del Vendrell	Audiovisual/ Quadern qüestionari/ Visita	ESO Batxillerat	Transmissor (Interactiu)
Arxiu Comarcal del Berguedà	Treballs suggerits pels alumnes de Batxillerat	Llistat Publicació	Batxillerat	Transmissor
	Visita a l'Arxiu Comarcal del Berguedà	Quadern qüestionari/ Visita	Primària	Transmissor
Arxiu Comarcal del Maresme	L'Arxiu Comarcal del Maresme, descobreix els seus secrets	Power point/ Visita	Primària	Transmissor
Arxiu Comarcal del Montsià	Coneixem l'Arxiu Comarcal del Montsià	Audiovisual/ Quadern qüestionari/ Visita	Primària	Transmissor i Interactiu
Arxiu Comarcal del Pallars Jussà	Fem recerca. 4rt d'ESO	Video /Visita	Primària	Transmissor (Interactiu)
	Visita guiada a l'Arxiu del Pallars Jussà.	Video/Visita	ESO Batxillerat	Transmissor

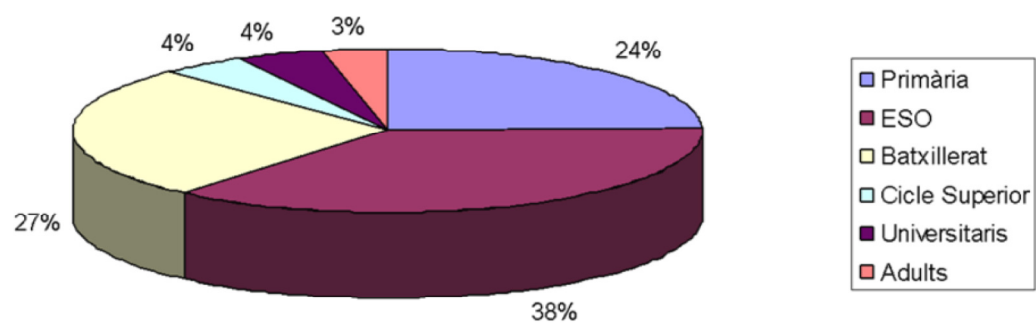
Arxiu	Nom activitat	Visita/Taller	Curs	Model d'aprenentatge
Arxiu Comarcal del Pallars Sobirà	Les riuades al Pallars Sobirà	Video/ Visita Exposició Quadren	Primària ESO	Transmissor i Interactiu
Arxiu Comarcal del Pla d'Urgell	Visita guiada a l'Arxiu Comarcal del Pla d'Urgel	Visita	Primària ESO Batxillerat	Transmissor
Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany	Els secrets de l'arxiu del monestir	Visita/Quadern (Transcriure documents s.XVI-XVIII)	No consta	Transmissor i Interactiu
	Proposta per als treballs de recerca	Assessorament	Batxillerat	Transmissor
	Visita a l'arxiu comarcal del Pla de l'Estany	Visita (30min.)	Cicle Mitjà i Superior, ESO, Batxillerat, Formació Prof., Adults	Transmissor
Arxiu Comarcal del Priorat	Visita a l'Arxiu Comarcal del Priorat	Quadern qüestionari/ Visita	Cicle Superior Primària	Transmissor
Arxiu Comarcal del Ripollès	Els arxius, altaveus de la memòria	2 Power Point Visita	Tots els nivells educatius	Transmissor
	L'escola dels meus avis	Visita temàtica	Primària	Transmissor
Arxiu Comarcal del Vallès Oriental	Visita a l'Arxiu Comarcal del Vallès Oriental	Quadern qüestionari/ Visita	ESO Batxillerat	Transmissor
Arxiu General d'Aran	Era Casa deth Senhor d'Arròs	Quadern qüestionari/ Visita	Primària	Transmissor
Arxiu General de la Diputació de Barcelona	Visites escolars a l'Arxiu Històric de la Diputació de Barcelona	Visita/ Imatges 3D	No consta	Transmissor
Arxiu Històric de Girona	Conèixer l'arxiu	Visita	ESO Universitaris	Transmissor
Arxiu Històric de Lleida	Visita a l'Arxiu Històric de Lleida	Visita	ESO Batxillerat Universitaris	Transmissor

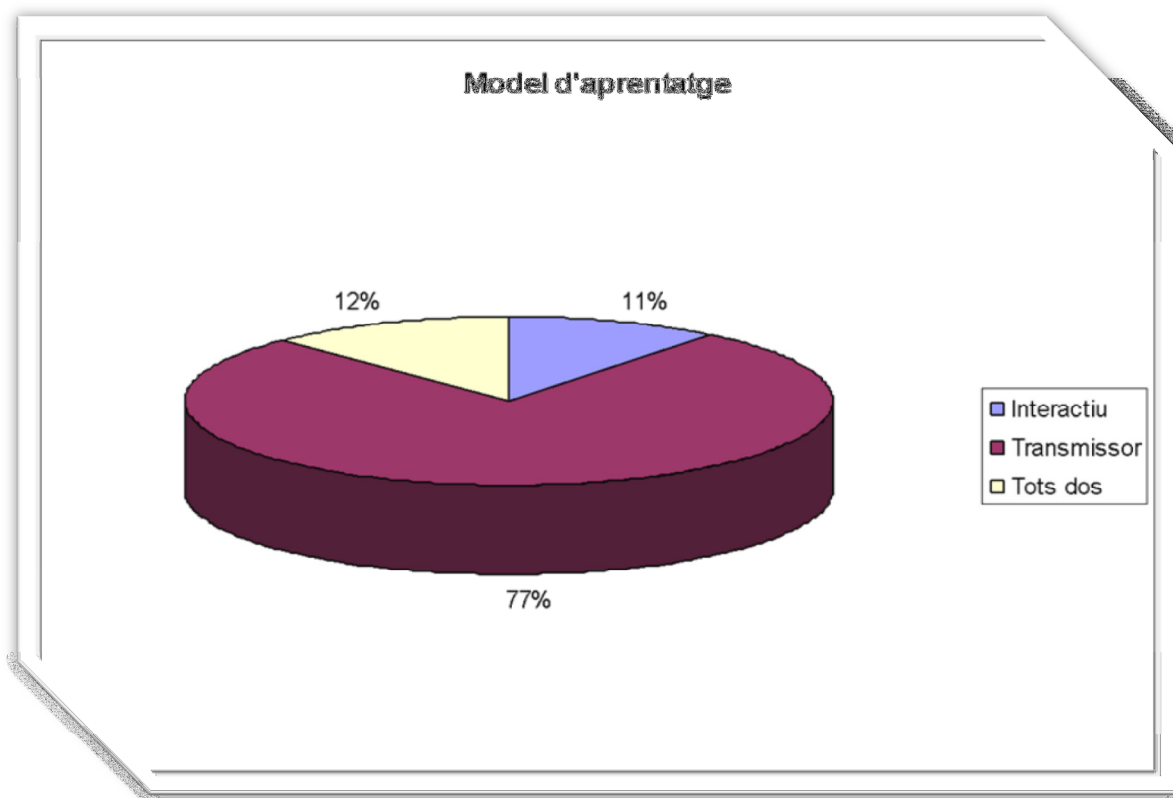
Arxiu	Nom activitat	Visita/Taller	Curs	Model d'aprenentatge
Arxiu Històric de Tarragona	Visita a l'Arxiu Històric de Tarragona	Audiovisual Mostra de documents	ESO Batxillerat Universitaris	Transmissor
Arxiu Joan Maragall	Maragall a casa	Espectacle	Tots els nivells educatius	Transmissor
	Visita guiada a l'Arxiu Joan Maragall	Visita	Tots els nivells educatius	Transmissor
Arxiu Nacional de Catalunya	Aprenem a Investigar	Taller	Tots els nivells educatius	Interactiu
	Descobreix l'Arxiu Nacional de Catalunya	Visita	Tots els nivells educatius	Transmissor (Interactiu)
	Fem d'arxivers	Taller	Tots els nivells educatius	Interactiu
	Fem Recerca	Taller	Tots els nivells educatius	Interactiu
	La Caixa de l'Àvia Maria	Taller	Primària	Interactiu
	Treball de Recerca a l'Arxiu	Treballs de Recerca amb Tutors	ESO	Interactiu

Oferta Didàctica Arxiu

Nivell Educatiu

5.3 Conclusions

La mostra analitzada ens permet fer-nos una idea de què s'està oferint en els serveis didàctics dels arxius, i no hem d'oblidar que aquest servei és el que ens serveix de lligam amb el món de l'ensenyament i els estudiants, i ens permet donar a conèixer i valorar el patrimoni documental, com a testimoni de la nostra memòria i com a font d'estudis i coneixement.

Si ens fixem en els diagrames de sectors observem que des de la majoria del arxius s'ha optat per fer una visita a les instal·lacions, acompanyades per la descripció de les funcions d'un arxiu i per una mostra de documents, habitualment de les diferents tipologies documentals que té l'arxiu. Parlem del 80% dels arxius de la mostra, tot i que en molts s'acompanya la visita amb la realització d'un quadern qüestionari a omplir pels alumnes (28%) o es complementa la visita amb un power point o un audiovisual (17%). Un 10 % combinen les visites amb un taller, i un altre 10% tallers sense vincular-los necessàriament a una visita.

El segon diagrama recull per a quin nivell educatiu han estat pensades i ofertes les diferents activitats, s'observa clarament com la majoria s'ofereixen a secundària (ESO) i batxillerat,

sumant entre les dues el 65%. A primària es destinen el 24% de les activitats i a universitaris, cicles superiors i adults un total del 11% entre els tres sectors.

Finalment, l'últim cronograma recull des de quin tipus d'aprenentatge estan plantejades les activitats ofertes, destaca un contundent 77% on els alumnes són passiu davanti només un 23% dels arxius ofereixen activitats on els alumnes són actius i participen fent coses. Són aquest arxius els que podrien oferir i participar en la nova pedagogia, oferint un producte de qualitat i òptim pels principis que les noves escoles defensen. Tot i que en un 12% estan combinades amb activitats passives.

6 Activitats que promouen l'aprenentatge actiu als Arxius

En aquest darrer bloc del treball vull aprofundir en els arxius que estan oferint tallers didàctics on els alumnes han deixat de ser passius i són actius, és a dir, on s'ha trencat amb el tradicional model de transmissió de coneixement aportant una experimentació directa als alumnes.

Els arxius seleccionats han estat els que a la mostra, a l'apartat d'actius/passius, he qualificat d'actius, tot i ser conscient de que hi ha d'altres arxius que ja estan treballant en aquesta línia.

És a dir, que parlaré de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp, l'Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà, l'Arxiu Comarcal del Montsià, l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre i l'Arxiu Nacional de Catalunya.

Per poder entendre com i perquè van arribar a oferir aquests tallers, vaig decidir traslladar un seguit de preguntes als responsables dels diferents arxius²³ : el Salvador Cabré (ACAC); la Montse Matamoros (ACM), la Pilar Reverté (ANC); la Núria Vilà (ACCB) i jo com a responsable de l'ACBEB també he aportat la meua experiència.

- Us ha aportat més visites tenir els vostres tallers i activitats didàctiques penjades al portal de Patrimoni Cultural-Educació?

Malauradament, la resposta a aquesta primera pregunta ha estat unànime, no.

Però, mereix la pena llegir la reflexió que fa cada un de nosaltres sobre perquè creiem que no ens ha reportat nous grups d'estudiants, ni nous contactes amb centres la plataforma.

Així doncs, trobem l'explicació que en dona la Pilar Reverté "No hem detectat cap visita o taller que ens hagi vingut per l'anunci al web de Patrimoni Educació.

La veritat és que tenim un públic molt fidelitzat, ens venen pocs centres nous cada any, però en canvi la taxa de repetició és molt elevada.

Veiem que el nostre públic ens ve, principalment, per les recomanacions d'altres docents que han fet les activitats, pels cursos de formació de professorat que fem, o per la web de l'ANC".

Molt semblant és l'explicació que en fa el Salvador Cabré "Tenir els dos tallers al portal Patrimoni Cultural-Educació no ens ha aportat cap visita i tenir-los penjats al nostre web tampoc; de fet, ni tan sols promocionar-los a través del servei corresponent del Consell Comarcal. Sempre hem hagut d'anar darrere les escoles, trucar-los personalment, insistir...

²³ Veure Annex

La meua idea era començar els tallers i anar fidelitzant cada any a noves escoles. Sempre hem començat el programa pilot (per validar els continguts i la metodologia) amb una escola de Valls i una de la comarca. El problema ha estat que malgrat que tots els participants han/hem quedat molt contents de l'experiència el curs següent no tornaven. Això requereix doncs molta dedicació i constància, que no sempre hem tingut.”

En canvi la Núria Vilà, opina que és una qüestió de temps “Només fa un any que tenim el taller Mira quina foto penjat a la web. Per tant és difícil fer comparatives. Aquest taller està pensat sobretot per alumnes d'ESO. Sí que creiem que des dels centres educatius s'informen i demanen més visites a l'Arxiu i/o xerrades a la mateixa escola. També venen estudiants de batxillerat a assessorar-se per fer els treballs de recerca. En aquest sentit, de fet, enguany hem dissenyat un nou taller, per a alumnes de cicle superior de primària. El presentarem a la web i als mitjans durant la Setmana Internacional dels Arxius. Ja n'hem fet un prova pilot amb una escola de Montblanc.

http://xac.gencat.cat/ca/lLista_arxius_comarcals/conca_de_barbera/detall/mdserra

Volem acompanyar els estudiants en les seves primeres passes en el camp de la recerca històrica, volem que ens coneguin i arribar a les noves generacions.”

Tant la Montserrat Matamoros, com jo mateixa, tampoc hem vist incrementat ni en visites ni en consultes els nostres tallers ni visites.

Des del l'ACBEB treballem amb el Centre de Recursos Pedagògics del Baix Ebre, qui dona a conèixer a les escoles i instituts la nostra activitat didàctica. Els centres que han fet alguna vegada l'activitat acostumen a repetir en anys successius i de moment cada any s'ha inscrit algun nou centre, és a dir, que de moment el balanç és positiu.

- Què us va portar a fer activitats on els alumnes són part activa en l'activitat i no passiva? Ho heu fet conscientment seguint els canvis pedagògics que s'estan donant o ha estat per casualitat?

Novament la resposta ha estat Pilar Reverté: “Ho hem fet conscientment. No ha estat casualitat, ni obeeix a modes pedagògiques.

Sabem, per experiència, que per què l'activitat funcioni —és a dir que els alumnes aprenguin- els alumnes han de ser part activa, no només en els tallers, també en les visites.

En tant que CESIRE, més enllà de les modes pedagògiques, a nosaltres ens guia la idea de fer activitats de qualitat. Per nosaltres és molt important plantejar les nostres activitats de manera que serveixin per introduir noves estratègies pedagògiques a l'aula. Ens interessa formar també al professorat. És per això que donem molta importància als tallers i els plantegem com exemplificacions que poden continuar a l'aula.

En tenim molts, i cadascun, amb diferents adaptacions; això significa que encara que repeteixin, sempre troben coses noves que després ells poden aplicar a l'aula. Per tant, partim de la identificació dels aprenentatges que han de fer els alumnes (currículum entès en un sentit global), tenint en compte les característiques específiques de cada grup i atenent als objectius pedagògics del docent que ha planificat l'activitat, per tal que aquesta encaixi en la programació global que ha fet el professor i garantir així la connexió entre els diferents aprenentatges (aprenentatge significatiu)

Ara, estem treballant amb unes maletes didàctiques que posarem en préstec, a partir del curs vinent. La idea és la de portar alguns d'aquests tallers directament als centres.

Per tant, treballem amb un objectiu a llarg termini, no ens preocupen tant les xifres d'usuaris, com el fet donar un servei de la màxima qualitat que siguem capaços, per tal de generar un canvi a les aules.”

La Montserrat Matamoros com jo mateixa coincidim amb l'opinió de la Pilar, “Penso que l'alumnat sempre ha de ser part activa de l'experiència per tal que aprenguin. Si se'ls expliquen continguts només de passada, l'endemà recordaran poca cosa, en canvi si són ells qui treballen una activitat la recordaran per més temps, potser per sempre. Sóc conscient també que els centres educatius van per aquesta línia pedagògica.”

Personalment va ser una decisió plenament conscient. Volem engrescar als alumnes, que gaudeixin de l'activitat i que per si mateixos entenguin què és i què pot aportar-los l'arxiu. L'important era apostar per aquest model i ser referent de canvi en les activitats escolars a les Terres de l'Ebre.

Ens va ser molt útil poder accedir als materials que oferia l'ANC i que ja s'estaven enfocats a l'aprenentatge actiu.

El Salvador Cabré en canvi considera que va ser quelcom intuïtiu, “Fer actius els alumnes obeïa a la voluntat que veiessin que els arxius són quelcom que es crea sol i que ells en tenen; suposo que arribar-hi fou intuïtiu. En el cas d'arxiver/a x 1 dia duien un document de casa i el descrivien, en el taller escola de democràcia fèiem un pas més, que ells mateixos generessin documentació amb una finalitat concreta, nomenàvem un secretari per tenir-ne cura, i un cop acabades les eleccions i perdut el valor primari els fèiem dipositar els documents a l'Arxiu Comarcal. Participar en el procés els implica molt i va ser molt curiós veure, per exemple, les estratègies per guanyar unes eleccions: uns a través del discurs, altres a través de regals... Crec que ens va servir a tots, a més vam documentar tot el procés, vam fer fotos, un vídeo (que es projectà als pares a l'acabar...) Diguem que fou una activitat familiar que és el que ens interessava: fer que els alumnes entenguessin que és un document, fer conèixer la funció de l'arxiu comarcal i, que en parlessin a casa.”

I per la seva part la Núria Vilà ho veu més com una adaptació a les noves inquietuds dels infants, “Des de fa anys que l'ACCB organitza visites amb els centres escolars, bàsicament dels de la Vila. Com que hi ha bona sintonia amb les direccions de les escoles i amb el Centre de Recursos Pedagògics de la Conca de Barberà, ens hem adonat que ens hem d'adaptar a les noves inquietuds de la canalla del segle XXI; d'aquí va sorgir, en part, el taller Mira quina foto (utilitza recursos de les noves tecnologies: internet, lector QR, fer fotografies amb la càmera o el mòbil, etc.).”

- Creieu que comporta algun benefici tant per a l'arxiu, com pels alumnes, les activitats que promouen l'aprenentatge actiu?.

La resposta donada per tots és afirmativa i gratament positiva.

L' explicació dels beneficis que té per l'alumnat i el propi arxiu, queda de manifest en totes les respostes, tot i que cal reconèixer que la Pilar Reverté és la que ha donat una resposta més elaborada i que recull els comentaris que aportem la resta de companys.

“Sí, la realització d'activitats que promouen l'aprenentatge actiu, en què l'alumne aprèn fent, comporta molts beneficis per als alumnes, i també per als arxius.

Quant als alumnes:

- Sabem que les emocions són part integral de l'aprenentatge. Els tallers ens permeten generar repte intel·lectual i connectar amb les emocions de l'alumne cercant l'empatia a través dels documents
- La realització de tallers ens permet el disseny d'activitats d'aprenentatge basades en diferents estratègies pedagògiques, com la recerca, la resolució de problemes, les simulacions, l'aprenentatge cooperatiu, activitats manipulatives, formes diferents d'expressió oral i escrita...etc. a través de les quals es treballen competències diferents
- Els tallers ens permeten atendre millor la diversitat de l'alumnat ja que podem establir diferents tipologies d'activitats i nivells, dins del mateix taller, treballant per grups cooperatius o col·laboratius
- Es dona el protagonisme a l'alumne, de manera que el docent actua com a guia, i per tant els alumnes aprenen a aprendre i a ser autònoms,
- Es facilita l'aprenentatge significatiu, en tant que es cerca l'establiment de connexions entre els diferents coneixements assolits (a través de la coordinació amb el professorat en la programació de l'activitat)

- Es facilita una connexió amb el currículum de forma global (no només es treballa un tema, sinó també competències) aprenen metodologia d'anàlisi i interioritzen el sentit de les fonts, la qual cosa representa treballar l'esperit crític.

- Els usuaris surten més satisfets que si només fan la visita; tant els docents com sobretot els alumnes que, a més d'aprendre algun contingut curricular, descobreixen el gaudi que representa el repte intel·lectual.

Quant a l'arxiu:

- Contribueix a la difusió dels fons de l'arxiu i de la seva pròpia funció: Es poden plantejar activitats que ens permeten difondre els fons de l'arxiu i donar a conèixer la utilitat de la informació que s'hi conserva per l'estudi de la història, però també per l'exercici de diferents professions, per la recerca –ja sigui científica o personal- com a garantia de drets...

- Ajuda a que els alumnes, i també els docents, posin en valor el patrimoni documental

- Realitzar activitats que promouen la participació de l'alumnat, reforça la imatge de l'arxiu com institució oberta, mentre que realitzar activitats que reserven un rol passiu als alumnes, reforça la imatge de l'arxiu com institució conservadora i reservada a l'accés dels experts.

- Si es cerca la qualitat pedagògica, es reforça, a més, el prestigi de la institució que passa a ser de referència per als docents i, per tant, aquests hi adreçaran els seus alumnes que es convertiran en usuaris d'arxiu.

- Hi ha però també alguns condicionants que poden ser inconvenients per alguns arxius: La disponibilitat d'espais és el principal, però també els recursos humans per atendre els grups, ja que per la realització de tallers seria desitjable que es poguessin atendre grups d'uns 15 alumnes com a màxim i, finalment, la disponibilitat de recursos per poder disposar de materials, còpies de qualitat, etc."

Tant el Salvador, com la Montserrat i la Núria, destaquen que fer que participin els alumnes als seus tallers i visites, a més de que els hi fa passar millor l'estona, els permet entendre millor què és l'arxiu i què poden trobar, " L'experiència, la vivència, fer quelcom que surt del comú, aporta que ho retinguis més. Espero que els alumnes se'n recordin, ni que no necessitin tornar mai més a un arxiu. Per part nostra, sempre resulta més divertit."

"Beneficis per als alumnes és que quan surten de l'arxiu almenys ja saben que és important conservar la documentació, també han descobert dos professions noves, la d'arxiver i la d'investigador. Per l'Arxiu el benefici d'oferir aquest taller és que l'alumnat ja coneix a grans trets la funció principal del centre i en un futur es pot traduir en usuaris potencials."

"Sí. És molt important donar-nos a conèixer en aquest sector de la població. A més, és més fàcil que els alumnes comprenguin i retenguin els conceptes o, per exemple, les diferències

entre els suports documentals, si veuen, palpen i comproven com es conserven a l'arxiu i no en una classe teòrica a l'escola. Si a més a més, se'ls hi presenta els conceptes en una experiència divertida i adaptada a les seves necessitats, creiem que és beneficiós per tots els costats (pels alumnes, per l'escola i per l'Arxiu)."

En definitiva, tots coincidim en que el benefici és bidireccional, tant pels alumnes com per a les institucions. Alhora que ofereixes un producte de qualitat tens la satisfacció de comprovar com descobreixen coses noves, i com veuen que l'arxiu els hi pot ser útil, els hi planteja interrogants i eines per a respondre'ls.

6.1 Taller de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, un model que podeu traslladar

L'any 2009, l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre, va contractar-me per endegar el projecte de crear una activitat didàctica, vuit anys després l'activitat continua funcionant, tot i que òbviament ha anat patint modificacions per actualitzar-la i adaptar-la a nous usos, com els treballs de recerca.

Penso que el taller que estem fent servir és aplicable a la resta d'arxius, i he pensat que podria servir com a model per realitzar tallers on els alumnes són actius.

En què consisteix el taller

Fem que els alumnes investiguin, que facin per si sols una cerca d'informació.

El material emprat per fer el taller consta de un total de 65 reproduccions de documents diversos²⁴, des d'una còpia del padró d'habitants a factures de la llum, passant per fotografies, postals o cartes manuscrites (veure Annex. Els originals, en la seva majoria, es troben a l'ACBEB (els que hem demanat a d'altres institucions estan especificats i referenciats).

Les reproduccions són de molt bona qualitat, hem fet servir impressions a color sobre fulls de paper de diferents qualitats, gramatges i formats, imitant gairebé a la perfecció els originals, amb els mateixos plecs i arrugues, forats d'insectes bibliofags i esquingos, enquadernats amb corda i tots el detalls que hem cregut necessaris. Tot aquest procés de creació ha estat fet de forma intencionada, per a que els alumnes puguin manipular els documents, que creuen originals, sense perill dels originals reals, i alhora per a que tots els grups disposin dels mateixos materials, ja que hem creat deu caixes idèntiques .

També, a imitació de com s'acostumen a trobar els documents a l'arxiu, les còpies estan dipositades dins de capsos, numerades i etiquetades, idèntiques a les que trobem a qualsevol dels fons de l'Arxiu, això si, per aconseguir que els alumnes manipulin tots els

²⁴ Veure Annex

documents i trobin coses que els puguin interessar a nivell particular, no els hi hem donat els documents ni en camises ni inventariats, ni descrits, sinó en lligalls i en total desordre.

El monitor té la seva pròpia caixa, que conté els mateixos documents que les dels alumnes, però inventariats. És a dir, que els documents es troben separats en camises numerades i amb la relació, i breu descripció, dels documents que formen el lligall de l'activitat. Això ens ajuda per a que els alumnes vegin la diferència, la utilitat i necessitat d'inventariar, descriure i catalogar la documentació.

Per a distribuir la feina de cerca que hauran de fer cada grup d'alumnes hem creat deu qüestionaris un o dos per grup (depenen del número d'alumnes i del temps per realitzar el taller) plastificats i numerats.

Què han de fer els alumnes amb aquests materials?

Han d'investigar, han de buscar i localitzar diverses informacions a diferents documents sobre un personatge i sobre la societat en la qual va viure. Els qüestionaris els hi aporten pistes sobre quina tipologia de documents han de buscar, com per exemple: un diari o un padró d'habitants, i quin tipus d'informació haurien de localitzar en aquests: com una notícia on surt anomenat el personatge o quan i on va néixer. D'altres informacions a cercar són més genèriques, de context, com quins espectacles es feien a Tortosa, que comporta que hagin d'agrupar diferents documents com: cartelleres de cine, entrades al teatre, entre d'altres. Si no ho troben no passa res i si ho demanen se'ls hi dona un cop de mà, però el que volem és que ells facin la seva troballa particular.

Als alumnes se'ls hi demana que apuntin quin tipus de document han consultat i quina informació han trobat. Un cop enllestit el temps de posta en comú de cada grup, un dels membres haurà d'explicar la informació trobada a la resta d'alumnes i hauran d'anar relacionant les diferents informacions que fan relació al personatge i anar reconstruint la seva història.

El personatge que nosaltres hem escollit és l' Innocent Paulí i Galceran, una persona real nascuda a Tortosa al 1854. Ens vam decantar per ell pel fet de ser un total desconegut pels tortosins, i per oferir un ventall ampli de possibilitats en ser un personatge polifacètic: expert electricista, inventor i protagonista principal dels inicis de l'enllumenat elèctric a Espanya, coautor del descobriment de la vacuna contra el còlera, coautor igualment de la posta en marxa del primer Laboratori Microbiològic que s'organitza a Espanya, microbiòleg, terapeuta amb sèrum, professor de bacteriologia, traductor, impulsor d'una de les primeres indústries de plaques fotogràfiques a Espanya, fotògraf, analista químic,... I la societat és la del tombant del segle XIX al XX, que dona molt de joc pels canvis que van haver-hi, sobre tot socials i tècnics.

Vam trobar a l'Arxiu diferents documents que feien referència a l'Innocent Paulí, alguns de caràcter personal (partida de naixement, padró d'habitants, etc.) i d'altres recollits a la premsa local, tractats de medicina i enginyeria,... i també ens van facilitar d'altres institucions, com per exemple el Museu d'Història de la Medicina de Catalunya o l'Observatori de l'Ebre.

La resta de reproduccions pertanyen a documents d'un dels fons personals que tenim a l'Arxiu, estan escollits amb la finalitat de que permetessin als alumnes fer-se una idea general de la Tortosa de finals del segle XIX principis del XX: programes de festes; factures d'enllumenats per gas i elèctrics; factures de tallers de carros, bicis i cotxes; llistats d'alumnes d'escoles de nens i d'escoles de nenes; bitllets de tren on es diferencien que hi havia tres classes de passatge, i un llarg etc.

En ser un moment de canvi en quan a la tecnologia (llum elèctrica, telèfon, cotxes) i en quan aspectes socials (la burgesia, societat de classes), anem fent la reflexió sobre la realitat multicausal, l'empatia amb el moment i el personatge en concret.

Vam haver de valorar amb quins recursos comptàvem, tan els propis de l'arxiu (econòmics, documentals i humans); com de l'entorn institucional.

Es va decidir, donades les limitacions pressupostàries, que els materials que utilitzéssim a l'activitat ens els hauríem de fabricar nosaltres, i el monitoratge de l'activitat també l'hauria de realitzar el personal de l'Arxiu.

Com que hi havia el tema de difusió de l'activitat als diferents centres escolars, vam pensar que seria interessant buscar vincles amb d'altres institucions.

L'Ajuntament de Tortosa feia anys que duia a terme un programa educatiu en col·laboració amb el Camp d'Aprenentatge de l'Ebre i del Centre de Recursos Pedagògics del Baix Ebre, aquest es diu "Descobreix la teua ciutat". Dins d'aquest programa s'ofereixen diferents tallers i activitats didàctiques a les escoles de Tortosa, i vam pensar que si els oferíem un producte didàctic atractiu potser ens voldrien incloure dins del programa, fet que comportaria que ells s'encarreguessin de la divulgació als centres escolars.

Així doncs, partint d'aquests propòsit, l'activitat s'hauria de realitzar dins del calendari acordat amb les escoles i amb una durada màxima de dues hores.

Més endavant el mateixos mestres i el Centre de Recursos Pedagògics ens van demanar si la podríem fer pels alumnes que havien de fer el treball de recerca, ja que creien que els podia servir tant per agafar idees de cara al treball com per veure com podrien fer una cerca a l'arxiu i la documentació que poden trobar. Així ho vam fer, i val a dir que ha tingut una

molt bona acollida, i que molts alumnes tornen a l'arxiu per realitzar els seus treballs de recerca, però ara com usuaris.

6.2 Conclusions

Al nostre col·lectiu ja portem uns anys treballant per oferir a les escoles visites, activitats i tallers, i dins del ventall del que oferim a nivell didàctic he volgut destacar que es poden fer i s'han fet a alguns arxius apostes decidides per trencar amb el model pedagògic tradicional.

No he volgut que tot es quedés en teoria, sinó que he volgut aportar exemples pràctics que demostrassin que és possible oferir productes didàctics des dels arxius que estiguin en concordança amb els nous moviments pedagògics alternatius, i donar materials que puguin ser útils als arxius que vulguin crear o actualitzar els seus, ja que tenir models sempre ens ajuda i poden contribuir a crear idees noves.

Per últim, he volgut aportar el testimoni dels propis arxivers que els han portat a la pràctica i que expliquessin els avantatges que comporten tant als arxius, com als estudiants aquests tallers i aquest canvi de model pedagògic, per intentar traslladar perquè val la pena fer una aposta decidida cap a una nova manera d'adreçar-nos als alumnes, fent-los participar i no relegar-los a mers receptors del nostre discurs.

7 Conclusions Generals

El model pedagògic que s'està fent servint actualment a moltes escoles ja fa temps que trontolla, ha quedat més que demostrat (fracàs escolar, informes...) que el model de transmissió no funciona amb els alumnes del s.XXI, el docent no aconsegueix captar l'atenció cap el seu discurs en uns estudiants que en el seu dia a dia tenen un accés constant a la informació.

Des de l'Escola Lliure i d'altres moviments pedagògics alternatius, s'ha començat, novament, a posar en valor tots aquells models que ja reivindicaven el paper que té el propi infant en el seu desenvolupament a partir del descobriment propi, interactuant amb el medi de forma activa.

Els arxius som part d'aquest medi, i podem oferir als alumnes eines i experiències que els ajudin a poder relacionar-se amb aquesta informació i ha poder cercar i destriar els continguts que els hi arriben.

Per a crear un bon taller didàctic, on els alumnes puguin aprendre de forma activa, no fan falta ni grans recursos econòmics ni externalitzar la seva creació, per sort actualment comptem amb diferents exemples que han dut a terme altres arxius i que ens poden servir com a model, adaptant-los amb documentació, fets i personatges propis de cada arxiu i territori.

Si estem oferint un producte didàctic a les escoles hem d'intentar que sigui de qualitat i hem d'intentar saber que necessiten de nosaltres tant els centres escolars com la ciutadania. Si s'estan produint canvis en l'entorn pedagògic hem d'estar informats i hem de parlar de quina estratègia és la millor a seguir des del col·lectiu i reflexionar i tenir clar perquè fem les coses d'una manera i no d'una altre.

Cal que ens comuniquem tant des dels propis arxius, explicant-nos i posant en comú les estratègies pedagògiques que estem fent servir, com amb el món educatiu, per entendre quins canvis s'estan duent a terme i com podem contribuir des de les nostres institucions.

L'aposta que es va fer per incorporar en els arxius visites, activitats, tallers didàctics adreçats a les escoles, ha d'anar més enllà d'una estratègia de difusió de les tasques que realitzem o del patrimoni que custodiem, a traves de la didàctica podem influir en la societat del demà, podem millorar el sistema educatiu amb la nostra aportació, mostrant que no cal alligonar per aprendre, i hem de garantir que el dia de demà aquest alumnes sabran que tenen accés a la documentació que hi ha a l'arxiu i que en poden treure un rendiment com individus i com societat.

Els arxius tenim a les nostres institucions fonts primàries, context documental, productors de documentació, tenim elements que ens ajuden a entendre quina informació és original i quina és manipulada, podem mostrar com un mateix fet pot ser vist des de diferents òptiques, com un document respon a una funció, i molt més. Ara només hem de donar accés i acompanyar als alumnes en la seva descoberta a aquest món complex i enriquidor, per a que puguin ser per si sols crítics amb la informació que els hi arriba constantment i saber destriar-la.

8 Bibliografia i Webgrafia

- ALBERCH, Ramon; BOIX, Lurdes; NAVARRO, Natàlia; VELA, Susana. Archivos y cultura. Manual de dinamización. Gijón: Trea, 2001. p.13-26.
- ALBERCH, Ramón. "Ampliación del uso social de los archivos: estrategias y perspectivas", Seminario Internacional de Archivos de Tradiçao Ibérica, Rio de Janeiro, Abril 2004, 14 p.
- ALTAMIRANO, Antonia; CALDERÉ, Xavier; GONZÁLEZ, Àngels; LUENGO, Manuel. "Materials didàctics no historicistes. La proposta de l'Arxiu Municipal de Viladecans". Lligall. Barcelona, 2013. Núm. 36. p. 212-213. [Disponible també en línia <<https://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-36-1/1345-09-materials-didactics-no-historicistes-la-proposta-de-larxiu-municipal-de-viladecans/file> >].
- ÁLVAREZ, Pilar. "Comunidades de aprendizaje en Latinoamérica. Transferibilidad de las actuaciones educativas de éxito". Director: Valls, Rosa; Duque, Elena (Duque Sánchez). Tesis doctoral. Universitat de Barcelona. Departament Teoria i Història de l'Educació. 2015. [disponible també en línia <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/65706/1/PAC_TESIS.pdf >].
- AUSUBEL, David. Adquisición y retención del conocimiento. Una perspectiva cognitiva. Barcelona, Editorial Paidós Ibérica. 2002. 326 p.
- BALLESTER, Antoni. "Aprenentatge significatiu a l'aula". Revista Comunicació educativa. Tarragona, 2005. Núm. 20, p. 26-30.
- BAUMAN, Zygmunt. Els reptes de l'educació en la modernitat líquida. Barcelona: Arcàdia, 2007.
- BUCH, M.; PALOMO, A.; ROVIRAS, A. "Passat i pedagogia. Propostes pedagògiques per al coneixement de les societats antigues". Jornades d'Homenatge a Pere de Palol. Girona, 1995. p. 1705-1711.
- CALZADA, Maria. "Les fonts primàries a l'ensenyament. Les relacions entre el món escolar i l'arxiu. Visió general de Catalunya. El cas de Sant Feliu de Guíxols". Director: Tribó, Gemma. Tesis doctoral [en línia]. Universitat de Barcelona. Departament Didàctica de les Ciències Socials. 2008. [disponible també en línia <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/41456/3/02.MCO_CAP_1.pdf >].
- CAPELL, Emília; COROMINAS, Mariona (coord.). Manual d'arxivística i gestió documental. Barcelona: Associació d'Arxivers de Catalunya, 2009.

- COMOL, A.J.(Coord). Teorías e Instituciones contemporáneas de la educación. Barcelona: Ariel Educación. 1998.
- CONTRERAS, Francisco José. "Otras escuelas, otra forma de pensar en el currículum". Saberes e incertidumbres sobre el currículum. Barcelona: Ediciones Morata, 2010. p. 548-566.
- CRUCES Blanco, Esther; MELERO Casado, Ana. "Los archivos y los programas pedagógicos". Boletín de ANABAD. Madrid, 1991, núm. 2, vol. 41, p. 33-51.
- DONADEU, Marina. "L'educació lliure. Una mirada a les experiències educatives alternatives". Tutor: Xavier Besalú Costa. Estudis de Pedagogia. Universitat de Girona. 2012. [disponible també en línia <<http://dugidoc.udg.edu/bitstream/handle/10256/7056/L'EDUCACI%C3%93%20LLIURE.pdf?sequence=1>>].
- ESTERUELAS, Albert. "Cent anys de pedagogia llibertària: el deixant de Francesc Ferrer i Guàrdia". Temps d'Educació. Núm. 37, 2009, p. 73-86.
- FROEBEL, Friederich. L'educació de l'home i el jardí d'infants. Barcelona: Eumo. 1989. 408 p.
- GONZÁLEZ, Begoña. "El Roure. Una escuela para cuidar el alma infantil". Cuadernos de pedagogía. Núm. 341, 2004, p. 30-34.
- HERRERO, Javier. "Un panorama de la educación democrática en España". Autodidacta. Núm. 17, 2006, p. 5-8. [disponible també en línia <<http://ojodeagua.es/boletines/>>].
- HERRERO, Javier. "Bases científicas para una nueva educación". Orba, 2010, 63 p. [disponible també en línia <<http://ojodeagua.es/files/2011/11/Bases-cientificas1.pdf>>].
- HOLT, John. El fracaso de la escuela. Madrid: Alianza Editorial, 1987. 208 p.
- ILLICH, Ivan. La sociedad desescolarizada. Barcelona: Seix Barral, 1974.
- JIMÉNEZ, M^a. Natividad. "L'escola Nova catalana i Joan Bardina". Historia de la Educación, 2005. [disponible també en línia <<http://www.epedagogia.com/articulos/escola%20nova%20y%20bardina.pdf>>].
- LAUDO, Xavier. La pedagogía líquida. Fuentes contextuales i doctrinales. Universitat de Barcelona, Facultat de Pedagogia: Tesi doctoral, 2010. [disponible també en línia <<http://hdl.handle.net/2445/43102>>].
- LINN, M.C. "Nuevas perspectivas sobre el aprendizaje". Enseñanza de las Ciencias. 2002, núm. 20. pàg. 347-355.
- MONTESSORI, María. La Mente Absorbente. Madrid: Editorial Diana, 1998.

- MOREIRA, M. A. El aprendizaje significativo crítico. Porto Alegre, Editorial Adriana M. Toigo, 2002.
- PALOS, José. REVERTÉ, Pilar (Coord.). IV Jornades Educació i Arxius. El món educatiu, usuari de l'arxiu per a la recerca. Sant Cugat del Vallès, 27 i 28 de juny de 2013. Barcelona. Universitat de Barcelona (Institut de Ciències de l'Educació), 2014. [disponible també en línia <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/54765/7/IV_jornades_ISBN%20DipositURI140616.pdf>].
- PALOS, José. REVERTÉ, Pilar (Coord.). V Jornades Educació i Arxius. Patrimoni documental i centres educatius. Sant Cugat del Vallès, Barcelona, 23 d'octubre de 2015. Barcelona. Universitat de Barcelona (Institut de Ciències de l'Educació), 2015. [disponible també en línia <<https://core.ac.uk/download/pdf/43553546.pdf>>].
- REIMER, Everett. La escuela ha muerto. Barcelona: Barral, 1973. 205 p.
- REVERTÉ, Pilar. "Patrimoni documental, patrimoni de tots: una reflexió per la creació d'una xarxa de serveis didàctics en arxius". Lligall Revista catalana d'arxivística, núm. 22, 2004, p. 123-159.
- REVERTÉ, Pilar. "L'elaboració de materials didàctics amb fonts d'arxiu". Lligall. Barcelona, 2012, núm. 33 i 34, p. 207-208.
- REVERTÉ, Pilar.; CASAS, C.: "Models per dissenyar propostes didàctiques d'aula utilitzant les tecnologies de l'aprenentatge i el coneixement i les fonts primàries". ICE-UAB. Barcelona, 2011. III Jornades d'Educació i Arxius.
- RODRÍGUEZ, José Manuel. "La mente del niño. Cómo se forma y cómo hay que educarla". Madrid: Aguilar, 2001, 250 p.
- ROUSSEAU, Jean-Jacques. Emilio o de l'Educació. Barcelona: Eume. 1990. 736 p.
- SOLÉ, I., COLL, C.: Los profesores y la concepción constructivista. En COLL et al. El constructivismo en el aula. Barcelona: Graó, 1993, p. 16.
- TARRAUBELLA, Xavier. "Els arxius i els seus usuaris". Lligall. Revista Catalana d'Arxivística. Núm. 12, 1997, p. 190-204. [disponible també en línia <<http://www.arxivers.com/index.php/documents/publicacions/revista-lligall-1/lligall-12-1/812-17-els-arxius-i-els-seus-usuaris-1/file>>].
- TIENDA, Laura. "L'Activitat Didàctica de l'Arxiu Comarcal del Baix Ebre". IV Jornades Educació i Arxius. El món educatiu, usuari de l'arxiu per a la recerca. Sant Cugat del Vallès, 27 i 28 de juny de 2013. Barcelona. Universitat de Barcelona (Institut de Ciències de l'Educació), 2014. p. 87-103. [disponible també en línia <http://diposit.ub.edu/dspace/bitstream/2445/54765/7/IV_jornades_ISBN%20DipositURI140616.pdf>].

- TRIBÓ, Gemma. "Arxius i didàctica de la història al Baix Llobregat". Materials del Baix Llobregat, 1997, núm. 3, p.159-165.
- TRIBÓ, Gemma. "Enseñar a pensar históricamente: los archivos y las fuentes documentales en la enseñanza de la historia". Barcelona: ICE Universitat de Barcelona, Editorial Horsori, 2005. p. 89.
- TRILLA, J. (Coord). "El legado pedagógico del siglo XX para la escuela del siglo XXI". Barcelona: Graó. 2001.

Recursos educatius a Internet

- Associació de Centres Educatius Waldorf.
<<http://www.colegioswaldorf.org/pedagogiacat.html>>.
- Asociación Otra Escuela es posible. <<http://www.otraescuelaesposible.es/>>.
- Asociación Libre Educación. <<http://www.educacionlibre.org>>.
- Clonlara school. <<http://www.clonlara.org/>>.
- Coordinadora catalana pel Reconeixement i la Regulació de l'Educació en Família.
<<http://educarenfamilia.org>>.
- Educació demà. <<http://www.educaciodemà.cat/qui-es-qui/>>.
- El diari de l'educació. <<http://diarieducacio.cat/el-model-descoles-lliures-quanya-cada-cop-mes-pes/>>.
- GARCIA, R. i VIÑAS, A. Educació alternativa. TV3: Entrelínies, 2009.[disponible també en línia <<http://www.youtube.com/watch?v=X789en7xYTA&feature=qv>>].
- Guix. Elements d'acció educativa. <<http://guix.grao.com/>>.
- La revista Perspectiva Escolar. Associació de Mestres Rosa Sensat.
<<http://www2.rosasensat.org/revistes/perspectiva-escolar>>.
- SOS Ensenyament. Mètode Montessori.
<<https://sosensenyament.wordpress.com/sistemes-alternatius/metode-montessori/>>.
- PESTALOZZI. Educació activa. Quito. <<http://vimeo.com/4211517>>
- Universidad nómada. <<http://www.universidadnomada.net/>>.
- Xarxa d'Intercanvis de Coneixements. <<http://www.xic.cat/>>.
- Xarxa d'Educació Lliure (XELL). <<http://www.educaciolliure.org/>>.
- Xarxa Universitat Lliure. <<http://www.unillliure.org/>>.
- Waldorf a Catalunya . <<http://waldorfcatalunya.wordpress.com/>>

9 Annexos

9.1 Còpia correspondència Arxius

Bon dia, Laura,

Intento respondre't de manera concisa i, si de cas, en parlem amb més exhaustivitat.

- Formo part del grup de treball de servei didàctic de la XAC i vaig participar en el procés d'elaboració del portal que esmentes. Ara bé, tenir els dos tallers al portal Patrimoni Cultural-Educació no ens ha aportat cap visita i tenir-los penjats al nostre web tampoc; de fet, ni tan sols promocionar-los a través del servei corresponent del Consell Comarcal. Sempre hem hagut d'anar darrere les escoles, trucar-los personalment, insistir... La meua idea era començar els tallers i anar fidelitzant cada any a noves escoles. Sempre hem començat el programa pilot (per validar els continguts i la metodologia) amb una escola de Valls i una de la comarca. El problema ha estat que malgrat que tots els participants han/hem quedat molt contents de l'experiència el curs següent no tornaven. Això requereix doncs molta dedicació i constància, que no sempre hem tingut (la principal política de l'arxiu comarcal ha estat implantar sistemes de gestió documental a la comarca i ja som a 19 dels 22 municipis; quan això estigui més controlat i absorbeixi menys recursos ens dedicarem més a temes com la difusió –on incloc el servei didàctic, per a petits i grans- que hem anat provant). La idea és anar elaborant quaderns didàctics similars, n'hi ha dos en producció, i publicar-los. Si a algú li interessa bé, sinó sempre queda la lletra escrita. Ara tornem a intentar, de cara al curs vinent, fer formació als docents a través del CRP per tal que coneguin què els pot oferir l'arxiu comarcal.
- Fer actius els alumnes obeïa a la voluntat que veiessin que els arxius són quelcom que es crea sol i que ells en tenen; suposo que arribar-hi fou intuïtiu. En el cas d'arxiver/a x 1 dia duïen un document de casa i el descrivien, en el taller escola de democràcia fèiem un pas més, que ells mateixos generessin documentació amb una finalitat concreta, nomenàvem un secretari per tenir-ne cura, i un cop acabades les eleccions i perdut el valor primari els fèiem dipositar els documents a l'Arxiu Comarcal. Participar en el procés els implica molt i va ser molt curiós veure, per exemple, les estratègies per guanyar unes eleccions: uns a través del discurs, altres a través de regals... Crec que ens va servir a tots, a més vam documentar tot el procés, vam fer fotos, un vídeo (que es projectà als pares a l'acabar...) Diguem que fou una activitat familiar que és el que ens interessava: fer que els alumnes entenguessin que és un document, fer conèixer la funció de l'arxiu comarcal i, que en parlessin a casa.
- L'experiència, la vivència, fer quelcom que surt del comú, aporta que ho retinguis més. Espero que els alumnes se'n recordin, ni que no necessitin tornar mai més a un arxiu. Per part nostra, sempre resulta més divertit.

A reveure,

Salvador Cabré Llobet

director de l'Arxiu Comarcal de l'Alt Camp

Pg. dels Caputxins, 18. 43800- Valls

Telf.: 977606654

Web: cultura.gencat.cat/arxius/ACAC

facebook.com/arxiucomarcal.altcamp.acac

Bon dia Laura,

Com anem?

T'explico una mica els antecedents. Aquesta activitat comença cap al 2011 o 2012 amb l'anterior arxiver, el Miquel Àngel Riera. A partir del 2013 que entro jo, l'actualitzo una mica i la continuem oferint de manera més coordinada amb el Centre de Recursos Pedagògics del Montsià. Consisteix amb una visita guiada per les instal·lacions explicant-los els motius de conservar la documentació i el procediment d'ingrés d'un fons documental. Seguidament passem a la sala de consulta on els expliquem l'activitat didàctica que han de realitzar. Consta de dos exercicis, un de més pràctic en què han d'ordenar els documents d'un expedient (fixant-se amb les dates dels documents i després muntar una capsa d'arxiu, tot un xou per ells J). El segon exercici consisteix a respondre unes preguntes en referència a un document que han de llegir (amb la dificultat de llegir una lletra manuscrita d'anys enrere....intentem que sigui una lletra prou llegible). Finalment els preguntem que els ha agradat més la feina d'arxiver (1r exercici) o la feina d'investigador (2n exercici)...sempre hi ha més arxivers que investigadors.

En referència a les preguntes que em fas t'explico:

- Per ara no m'ha aportat més visites tenir el taller penjat al portal.
- Penso que l'alumnat sempre ha de ser part activa de l'experiència per tal que aprenguin. Si se'ls expliquen continguts només de passada, l'endemà recordaran poca cosa, en canvi si són ells qui treballen una activitat la recordaran per més temps, potser per sempre. Sóc conscient també que els centres educatius van per aquesta línia pedagògica.
- Beneficis per als alumnes és que quan surten de l'arxiu almenys ja saben que és important conservar la documentació, també han descobert dos professions noves, la d'arxiver i la d'investigador. Per l'Arxiu el benefici d'oferir aquest taller és que l'alumnat ja coneix a grans trets la funció principal del centre i en un futur es pot traduir en usuaris potencials.

Ja em dius, espero haver-te ajudat. Qualsevol cosa em preguntes.

Molts ànims que ja ho tens!

Montse Matamoros Callarisa

Arxiu Comarcal del Montsià

www.cultura.gencat.cat/arxius/acmo

Avda. Generalitat, 70-80 / 43870 Amposta

Tel. 977 707923

Hola Laura,

Cap problema a contestar-te el que necessitis.

Us ha aportat més visites tenir els vostres tallers i activitats didàctiques penjades al portal de Patrimoni Cultural-Educació?

No hem detectat cap visita o taller que ens hagi vingut per l'anunci al web de Patrimoni Educació.

La veritat és que tenim un públic molt fidelitzat, ens venen pocs centres nous cada any, però en canvi la taxa de repetició és molt elevada.

Veiem que el nostre públic ens ve, principalment, per les recomanacions d'altres docents que han fet les activitats, pels cursos de formació de professorat que fem, o per la web de l'ANC.

Què us va portar a fer activitats on els alumnes són part activa en l'activitat i no passiva? Ho heu fet conscientment seguint els canvis pedagògics que s'estan donant o ha estat per casualitat?

Ho hem fet conscientment. No ha estat casualitat, ni obeeix a modes pedagògiques.

Sabem, per experiència, que per què l'activitat funcioni —és a dir que els alumnes aprenguin— els alumnes han de ser part activa, no només en els tallers, també en les visites.

En tant que CESIRE, més enllà de les modes pedagògiques, a nosaltres ens guia la idea de fer activitats de qualitat. Per nosaltres és molt important plantejar les nostres activitats de manera que serveixin per introduir noves estratègies pedagògiques a l'aula. Ens interessa formar també al professorat. És per això que donem molta importància als tallers i els plantejem com exemplificacions que poden continuar a l'aula.

En tenim molts, i cadascun, amb diferents adaptacions; això significa que encara que repeteixin, sempre troben coses noves que després ells poden aplicar a l'aula.

Per tant, partim de la identificació dels aprenentatges que han de fer els alumnes (currículum entès en un sentit global), tenint en compte les característiques específiques de cada grup i atenent als objectius pedagògics del docent que ha planificat l'activitat, per tal que aquesta encaixi en la programació global que ha fet el professor i garantir així la connexió entre els diferents aprenentatges (aprenentatge significatiu)

Ara, estem treballant amb unes maletes didàctiques que posarem en préstec, a partir del curs vinent. La idea és la de portar alguns d'aquests tallers directament als centres.

Per tant, treballem amb un objectiu a llarg termini, no ens preocupen tant les xifres d'usuaris, com el fet donar un servei de la màxima qualitat que siguem capaços, per tal de generar un canvi a les aules.

Creieu que comporta algun benefici tant per a l'arxiu, com pels alumnes, donar els continguts de forma experiencial?.

[Un incís: L'expressió *donar els continguts* implica un procés d'ensenyament-aprenentatge en què el docent es reserva el rol de transmissor d'informació, en un procés de comunicació predominantment unidireccional. Des d'aquesta perspectiva, l'expressió "*donar els continguts de forma experiencial*", seria contradictòria en sí mateixa. No es podrien donar experiències, en tot cas s'haurien de viure... *El concepte d'aprenentatge experiencial* té un significat específic per als pedagogs i no és l'enfocament pedagògic que seguim de manera fonamental, no per què hi estiguem en contra, sinó pel contingut i l'abast del què creiem que podem ensenyar des de l'arxiu. Però si utilitzes l'expressió *donar els continguts de forma experiencial* com a sinònim d'*activitats que promouen l'aprenentatge actiu, en què l'alumne aprèn fent* (perspectiva constructivista), llavors et responc a continuació]

Sí, la realització d'activitats que promouen l'aprenentatge actiu, en què l'alumne aprèn fent, comporta molts beneficis per als alumnes, i també per als arxius.

Quant als alumnes:

- Sabem que les emocions són part integral de l'aprenentatge. Els tallers ens permeten generar repte intel·lectual i connectar amb les emocions de l'alumne cercant l'empatia a través dels documents
- La realització de tallers ens permet el disseny d'activitats d'aprenentatge basades en diferents estratègies pedagògiques, com la recerca, la resolució de problemes, les simulacions, l'aprenentatge cooperatiu, activitats manipulatives, formes diferents d'expressió oral i escrita...etc. a través de les quals es treballen competències diferents
- Els tallers ens permeten atendre millor la diversitat de l'alumnat ja que podem establir diferents tipologies d'activitats i nivells, dins del mateix taller, treballant per grups cooperatius o col·laboratius
- Es dona el protagonisme a l'alumne, de manera que el docent actua com a guia, i per tant els alumnes *aprenen a aprendre i a ser autònoms*,
- Es facilita l'aprenentatge significatiu, en tant que es cerca l'establiment de connexions entre els diferents coneixements assolits (a través de la coordinació amb el professorat en la programació de l'activitat)
- Es facilita una connexió amb el currículum de forma global (no només es treballa un tema, sinó també competències) aprenen metodologia d'anàlisi i interioritzen el sentit de les fonts, la qual cosa representa treballar l'esperit crític.
- Els usuaris surten més satisfets que si només fan la visita; tant els docents com sobretot els alumnes que, a més d'aprendre algun contingut curricular, descobreixen el gaudi que representa el repte intel·lectual.

Quant a l'arxiu:

- Contribueix a la difusió dels fons de l'arxiu i de la seva pròpia funció: Es poden plantejar activitats que ens permeten difondre els fons de l'arxiu i donar a conèixer la utilitat de la informació que s'hi conserva per l'estudi de la història, però també per l'exercici de diferents professions, per la recerca –ja sigui científica o personal- com a garantia de drets...
- Ajuda a que els alumnes, i també els docents, posin en valor el patrimoni documental
- Realitzar activitats que promouen la participació de l'alumnat, reforça la imatge de l'arxiu com institució oberta, mentre que realitzar activitats que reserven un rol passiu als alumnes, reforça la imatge de l'arxiu com institució conservadora i reservada a l'accés dels experts.
- Si es cerca la qualitat pedagògica, es reforça, a més, el prestigi de la institució que passa a ser de referència per als docents i, per tant, aquests hi adreçaran els seus alumnes que es convertiran en usuaris d'arxiu.
- Hi ha però també alguns condicionants que poden ser inconvenients per alguns arxius: La disponibilitat d'espais és el principal, però també els recursos humans per atendre els grups, ja que per la realització de tallers seria desitjable que es poguessin atendre grups d'uns 15 alumnes com a màxim i, finalment, la disponibilitat de recursos per poder disposar de materials, còpies de qualitat, etc.

Pilar Reverté Vidal

CESIRE. Servei d'Innovació i Formació de l'Educació Infantil i Primària / de l'Educació Secundària
Departament d'Ensenyament

Servei Didàctic
Arxiu Nacional de Catalunya

Carrer Jaume I, 33-51 | 08195 Sant Cugat del Vallès | Tel. (+34) 935 545 239 | Fax. (+34) 935 898 035
preverte@gencat.cat | ceres.anc@gencat.cat | sdidactic_anc@gencat.cat | anc.gencat.cat |

Hola Laura,

Espero respondre bé el que em demanes.

A continuació et responc les teves preguntes:

- Us ha aportat més visites tenir els vostres tallers i activitats didàctiques penjades al portal de Patrimoni Cultural-Educació, que és l'enllaç que es dona des del XAC?

Només fa un any que tenim el taller *Mira quina foto* penjat a la web. Per tant és difícil fer comparatives. Aquest taller està pensat sobretot per alumnes d'ESO. Sí que creiem que des dels centres educatius s'informen i demanen més visites a l'Arxiu i/o xerrades a la mateixa escola. També venen estudiants de batxillerat a assessorar-se per fer els treballs de recerca. En aquest sentit, de fet, enguany hem dissenyat un nou taller, per a alumnes de cicle superior de primària. El presentarem a la web i als mitjans durant la Setmana Internacional dels Arxius. Ja n'hem fet un prova pilot amb una escola de Montblanc.
http://xac.gencat.cat/ca/llista_arxius_comarcals/conca_de_barbera/detall/mdserra

Volem acompanyar els estudiants en les seves primeres passes en el camp de la recerca històrica, volem que ens coneguin i arribar a les noves generacions.

- Què us va portar a fer activitats on els alumnes són part activa en l'activitat i no passiva? Ho heu fet conscientment seguint els canvis pedagògics que s'estan donant o ha estat per casualitat? Des de fa anys que l'ACCB organitza visites amb els centres escolars, bàsicament dels de la Vila. Com que hi ha bona sintonia amb les direccions de les escoles i amb el Centre de Recursos Pedagògics de la Conca de Barberà, ens hem adonat que ens hem d'adaptar a les noves inquietuds de la canalla del segle XXI; d'aquí va sorgir, en part, el taller *Mira quina foto* (utilitza recursos de les noves tecnologies: internet, lector QR, fer fotografies amb la càmera o el mòbil, etc.).

- Creieu que comporta algun benefici tant per a l'arxiu, com pels alumnes, donar els continguts de forma experiencial?.

Sí. És molt important donar-nos a conèixer en aquest sector de la població. A més, és més fàcil que els alumnes compreguin i retenguin els conceptes o, per exemple, les diferències entre els suports documentals, si veuen, palpen i comproven com es conserven a l'arxiu i no en una classe teòrica a l'escola. Si a més a més, se'ls hi presenta els conceptes en una experiència divertida i adaptada a les seves necessitats, creiem que és beneficiós per tots els costats (pels alumnes, per l'escola i per l'Arxiu)

Salutacions des de la Conca!

Núria Vilà

[Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà](#)

977 86 04 92

9.2 Dades de contacte dels diferents arxius de la mostra

- **ARXIU COMARCAL D'OSONA (ACOS):** C/ de l'Era d'en Sellés 6, 08500, Vic (Osona)

Telèfon: 670 544 312

Adreça electrònica: acosona.cultura@gencat.cat

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acos>

- **Arxiu Comarcal de l'Alt Camp (ACAC):** Passeig dels Caputxins núm.18. 43800 Valls.

Telèfon: 977.60.66.54

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acac/?fref=ts>

Facebook: <https://www.facebook.com/arxiucomarcal.altcamp.acac>

Adreça electrònica : acaltcamp.cultura@gencat.cat

Contacte: Salvador Cabré Llobet

- **Arxiu Comarcal de l'Alt Empordà (ACAE):** Plaça de l'Escorxador Vell,s/n. 17600 Figueres.

Telèfon: 972.67.01.78

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acaee>

Adreça electrònica : acaltemporda.cultura@gencat.cat

Facebook: <https://www.facebook.com/arxiucomarcalaltemporda/?fref=ts>

Contacte: Èrika Serna i Coba

- **Arxiu Comarcal de l'Anoia (ACAN):** Cal Maco Plaça de la Creu, 18 (08700) Igualada

Telèfon 93 804 44 56

Adreça electrònica : acanoia.cultura@gencat.net

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acan>

- **Arxiu Comarcal de la Conca de Barberà (ACCB):** Raval de Santa Anna, 12-14 43400 Montblanc Telèfon 977 860 492

Adreça electrònica: aconcadebarbera.cultura@gencat.cat

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/accb>

Contacte: Josep M. Porta Balanyà

- **ARXIU COMARCAL DE LA RIBERA D'EBRE (ACRE):** Carrer Antoni Gaudí, 23, 43740 , Móra d'Ebre (Ribera d'Ebre)

Telèfon: 977 41 43 72

Adreça electrònica: acriberaebre.cultura@gencat.cat

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acre>

Contacte: Gerard Mercadé

- **Arxiu Comarcal de la Segarra (ACSG):**Passeig Jaume Balmes, s/n (edifici de la Universitat) 25200 Cervera

Telèfon: 973 531 718

Adreça electrònica: acsegarra.cultura@gencat.cat

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acsg>

- **Arxiu Comarcal de La Selva (ACSE):** Carrer Sant Dalmau, 60

Telèfon: 972 84 21 46

Pàgina web: http://xac.gencat.cat/ca/llista_arxius_comarcals/la_selva/

Adreça electrònica : aclaselva.cultura@gencat.cat

Contacte: Joaquim Carreras Barnés

- **Arxiu Comarcal del Baix Ebre (ACBEB):** Carrer Sant Domènec, 21-23, (43500) Tortosa.

Telèfon: 977.44.15.25

Adreça electrònica: acbaixebre.cultura@gencat.cat

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acbeb>

Facebook: <https://www.facebook.com/arxiucomarcal.baixebre.acbeb/?fref=ts>

Contacte: Albert Curto

- **Arxiu Comarcal de la Noguera (ACN):** Plaça dels Comtes d'Urgell, 6

Telèfon: 973.44.30.56

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acn>

Adreça electrònica : acnoguera.cultura@gencat.cat

Contacte: Maite Pedrol i Giménez.

- **Arxiu Comarcal del Baix Empordà (ACBE):** Teatre Vell núm.8

Telèfon: 972.64.10.93

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acbe>

Adreça electrònica : acbaixemporda.cultura@gencat.cat

Contacte: Teresa Solé i Gabarra

- **Arxiu Comarcal del Baix Penedès (ACBP):** Camí de Tomoví, 30 43700 El Vendrell

Telèfon 977667396

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acbp>

Adreça electrònica : acbaixpenedes.cultura@gencat.cat

Contacte: Nativitat Castejón

- **Arxiu Comarcal del Berguedà Adreça (ACBR):** Colònia Escolar Permanent núm.2.
08600 Berga.

Telèfon: 93.822.15.48

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acbr>

Adreça electrònica : acbergueda.cultura@gencat.cat

Contacte: Xavier Pedrals

- **Arxiu Comarcal del Maresme (ACM):** Carrer d'en Palau, núm. 32 (Can Palauet) 08301

Telèfon: Telèfon: 93.758.24.59

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acm>

Facebook: <https://www.facebook.com/acmaresme/?fref=ts>

Twitter: @acmaresme

Adreça electrònica : acmaresme.cultura@gencat.cat

Contacte: Alexis Serrano i Mèndez

- **Arxiu Comarcal del Montsià (ACMO):** Av. Generalitat, 70-80. 43870 Amposta

Telèfon: 977. 70.79.23

Adreça electrònica: acmontsia@gencat.cat

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acmo>

Contacte: Montserrat Matamoros

- **Arxiu Comarcal del Pallars Jussà (ACPJ):** Carrer del Mercadal, 19 (Casa Sullà). 25620 Tremp.

Telèfon: 973.65.13.37

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acpi>

Adreça electrònica : acpallarsjussa.cultura@gencat.cat

Contacte: Fernando Lázaro Ochoa

- **Arxiu Comarcal del Pla d'Urgell Adreça (ACPU):** Tossal Blanc, s/n. 25230 Mollerussa.

Telèfon: 973.71.20.74

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acpu>

Adreça electrònica : acplaurgell@gencat.cat

Contacte: Daniel Vilarubias

- **Arxiu Comarcal del Pla de l'Estany Adreça (ACPE):** Plaça del Monestir, núm.30. 17820 Banyoles.

Telèfon: 972.58.40.70

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acpe>

Facebook: https://www.facebook.com/arxiucomarcalplaestany/?hc_ref=SEARCH&fref=nf

Adreça electrònica : acplaestany.cultura@gencat.cat

Contacte: Núria Batllem Cabello

- **Arxiu Comarcal del Priorat Adreça (ACPR):** Carrer Bonaventura Pascó, s/n. Castell de Falset 43730 Falset

Telèfon: 977.83.01.45

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acpr>

Adreça electrònica: acpriorat.cultura@gencat.cat

Contacte: Jaume Teixidó Montalà

- **Arxiu Comarcal del Ripollès Adreça (ACRI):** Raval de l'Hospital, núm. 2. 17500 Ripoll.

Telèfon: 972.71.57.15

Pàgina web: http://xac.gencat.cat/ca/l/lista_arxius_comarcals/ripolles/

Adreça electrònica : acri.cultura@gencat.cat

Contacte: Josep Ribas Solà

- **Arxiu Comarcal del Vallès Oriental (ACVO):** Carrer de l'Olivar, 10. 08402 Granollers.

Telèfon: 938.61.19.08

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/acvo>

Facebook: <https://www.facebook.com/Arxiu-Comarcal-delVall%C3%A8s-Oriental-151598438548043/?fref=ts>

Adreça electrònica : acvallesoriental.cultura@gencat.cat

Contacte: Xavier Pérez i Gómez

- **Arxiu Comarcal de la Val d'Aran (AGA):** Major, s/n. 25537 Vielha e Mijaran.

Telèfon: 973.64.25.69

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/aga>

Adreça electrònica : acvallaran.cultura@gencat.cat

Contacte: M. Pau Gómez i Ferrer

- **Arxiu General de la Diputació de Barcelona:** Mejía Lequerica, 1. 08028 Barcelona.

Telèfon: 93.402.26.65

Adreça electrònica: solagjs@diba.cat

Contacte: Fina Solà

- **Arxiu Històric de Girona (AHG):** Plaça Sant Josep, 1. 17004 Girona.

Telèfon: 972.22.55.00

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/ahg>

Twitter: <https://mobile.twitter.com/AHGirona>

Adreça electrònica : ahg.cultura@gencat.cat

Contacte: Joan Ferrer Godoy

- **Arxiu Històric de Lleida (AHL):** Governador Montcada, s/n. 25002 Lleida.

Telèfon: 973.28.81.50

Pàgina web: <http://cultura.gencat.cat/arxius/ahl>

Adreça electrònica : ahll.cultura@gencat.cat

- **Arxiu Nacional de Catalunya (ANC):** Carrer de Jaume I, 33, 08195 Sant Cugat del Vallès, Barcelona.

Telèfon: 935 89 77 88

Adreça electrònica: anc.cultura@gencat.cat

Servei Didàctic: sdidactic_anc.cultura@gencat.cat

9.3 Legislació

9.3.1 Lleis generals

- Llei 10/2015, del 19 de juny, de formació i qualificació professionals (DOGC núm. 6899, de 25.6.2015)
- Llei Orgànica 2/2006, de 3 de maig, d'educació (BOE núm. 106, de 4.5.2006)
- Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa (BOE núm. 295, de 10.12.2013)
- Llei 12/2009, del 10 de juliol, d'educació (DOGC núm. 5422, de 16.7.2009)
- Llei Orgànica 5/2002, de 19 de juny, de les qualificacions i de la formació professional (BOE núm. 147, de 20.6.2002)

9.3.2 Decrets d'ordenació dels ensenyaments

- Llei orgànica 8/2013, de 9 de desembre, per a la millora de la qualitat educativa.
- Decret 282/2006, de 4 de juliol, dels requisits dels centres del primer cicle de l'educació infantil (DOGC núm. 4670, de 6.7.2006)
- Decret 101/2010, de 3 d'agost, d'ordenació dels ensenyaments del primer cicle de l'educació infantil (DOGC núm. 5686, de 5.8.2010)
- Decret 119/2015, de 23 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació primària (DOGC núm. 6900, de 26.06.2015)
- Decret 187/2015, de 25 d'agost, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (DOGC núm. 6945, de 28.08.2015)
- Decret 143/2007, de 26 de juny, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments de l'educació secundària obligatòria (Correcció d'errada en el DOGC núm. 5515, pàg. 89641, de 27.11.2009)
- Resolució ENS/1432/2013, de 27 de juny, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial (DOGC núm. 6409, de 3.7.2013).
- Resolució ENS/1252/2014, de 30 de maig, per la qual es modifica la Resolució ENS/1432/2013, de 27 de juny, relativa a les matèries d'educació secundària obligatòria i batxillerat dels centres educatius que es poden cursar en la modalitat d'educació no presencial (DOGC núm. 6639, de 6.6.2014).

- Decret 142/2008, de 15 de juliol, pel qual s'estableix l'ordenació dels ensenyaments del batxillerat (DOGC núm. 5183, de 29.7.2008). Aquest decret regula els estudis de batxillerat de segon curs. El decret que regula els estudis de batxillerat de primer curs està en tràmit.
- Decret 284/2011, d'1 de març d'ordenació general de la formació professional inicial (DOGC núm. 5830, de 3.3.2011)
- Llei 12/2009, de 10 de juliol, d'educació. Butlletí Oficial del Parlament de Catalunya, serie P, núm. 87/VIII.[Disponible a:< <http://www.parlament.cat/activitat/cataleg/TL94In.pdf>>]

9.4 Documentació utilitzada per fer les reproduccions al taller de l'ACBEB

Codi	Descripció	Informació	Dates
1	Informe mèdic doctor Vilà .ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 01	Social	1905
2	Notes Col·legi Círculo Artesanos. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 64	Educació	1886
3	Anuncis comercials .ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 58	Econòmic	1907
4	Anuncis (Directorio de Tortosa). .ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 58	Econòmic	1917
5	Postal Agustí Querol. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 47	Polític. Imatge	1906
6	Cartell Teatre Principal. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 52	Cultural	1899
7	Publicitat "Màquina d'afeitar". ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 58	Econòmic i social	
8	Publicitat (Cireria). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 58	Social	1867
9	Publicitat Assegurança(Banco Vitalicio de España) . ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 58	Econòmic	1898
10	Publicitat (Placas para puerta Corazón de Jesús). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 58	Econòmic i social	
11	Invitació Conferència Sr.Josep M ^a Tallada Paulí. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 57	Personal Paulí	1935
12	Foto Postal. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 47	Social. Imatge	
13	Correspondència Dr. Vilà amb Dr. M. Ribas. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 30	Social	1915
14	Esquela Buenaventura Barbera. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 50	Social	1886

Codi	Descripció	Informació	Dates
15	Esquela Cinta Quinza. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 50	Social	1885
16	Esquela Oració Epidèmia. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 50	Social	
17	Esquela de Montagut y Villalta. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 50	Social	1926
18	Invitació Ball al Casino de Tortosa. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 57	Social	1886
19	Llista Electors (Falten per Votar). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 60	Personal Paulí	
20	Correspondència Fèlip Wenetz. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 25	Social	
21	Correspondència Paris de Joaquim a Wenetz. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 25	Social	1882
22	Correspondència Madrid fill Wenetz. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 25	Social	1882
23	Partida de naixement d'Innocent Paulí. .ACBEB. Fons 13.10. Caixa1	Personal Paulí	
24	Contracte Privat Arrendatari. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 57	Personal Paulí	1904
25	Programa Festes a Tortosa. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 59	Social	1906
26	Horaris Trens. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 32	Social i econòmic	1866
27	Rebut (Alumbrado por Gas). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 06	Social i econòmic	1902
28	Rebut (Comunitat de Regans). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 06	Social i econòmic	1923
29	Butlletes electorals. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 60	Polític	1910/1919
30	Número de loteria de Nadal. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 57	Social	1903
31	Subscripcions a Diaris (La Polémica; Diario de Tortosa) . ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 07	Social	1906/1913
32	Rebut (Alumbrado Eléctrico). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 07	Econòmic	1912
33	Factura (Comercio de drogas y productos químicos). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 07	Econòmic i social	1895

Codi	Descripció	Informació	Dates
34	Factura (Taller de bicicletes y automóviles). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 08	Econòmic i social	1902
35	Factura (Botiga de barrets). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 08	Social	1913
36	Factura (Telefónica). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 07	Econòmic i social	1933
37	Proposta d'assegurança (La Catalana). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 24	Econòmic i social	1879
38	Notes de la Facultat de Dret. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 49	Educació	1879
39	Contracte de soldado sustitutivo .ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 49	Militar	1878
40	Matrícula de 2ª Enseñanza. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 64	Educació	1875-1876
41	Redenciones y enganches militares. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 22	Militar	1885
42	Cartell Teatre. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 47	Cultural	1868
43	Llistat d'alumnes (Escola de las Hermanas). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 64	Educació	1866
44	Padró de veïns. ACBEB. Fons Municipal de Tortosa. 11. Reg. 2206	Personal Paulí	1881
45	Acords Municipals (llum elèctrica). ACBEB. Fons Municipal de Tortosa. 11. Reg. 1865	Personal Paulí	1879
46	Heraldo de Tortosa(Conferencia Joventud Católica). ACBEB. Hemeroteca. H.0117	Personal Paulí	29-4-1885
47	El Correo de Tortosa (Instal·lació de llum elèctrica). ACBEB. Hemeroteca. H.0519	Personal Paulí	05-2-1882
48	Pauli Professor.ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 64	Personal Paulí	1885-1886
49	El Correo de Tortosa (Inoculació del Cólera) ACBEB. Hemeroteca. H.0519	Personal Paulí	29-4-1885
50	El Correo de Tortosa (Societat Foment Fotogràfic de Catalunya) ACBEB. Hemeroteca. H.0519	Personal Paulí	22-3-1897
51	El Correo de Tortosa (Instal·lació de telèfon) ACBEB. Hemeroteca. H.0519	Personal Paulí	17-5-1924
52	Monografia Paleontológica del Piso Áptico, José J.Landerer	Personal Paulí	1872
53	Retrat Paulí. Col·lecció Juan José Dáz Prosper	Personal Paulí	1885

Codi	Descripció	Informació	Dates
54	Fotografia Estereoscòpica 1078. Escuela pràctica. Artilleria rodada. Col·lecció Fernández Rivero	Personal Paulí	
55	Fotografia Gimeno i Paulí. Arxiu d'imatges del mNACTEC. Fons Ferran. Registre 4541	Personal Paulí	
56	Ilustración Española Americana (Gravat). ACBEB. Revistes	Personal Paulí	1885
57	Fotografia J. Ferran, I. Paulí i altres científics. Museu d'Història de la Medicina de Catalunya. Registre MHMC-1662	Personal Paulí	1885
58	Carta de I. Paulí a la seva cosina Dolores. Museu d'Història de la Medicina de Catalunya. Registre C1D32	Personal Paulí	06-9-1884
59	Carta de I. Paulí a Jaume Ferran. Museu d'Història de la Medicina de Catalunya. Registre C7D24	Personal Paulí	12-10-1878
60	Carta de I. Paulí a Jaume Ferran. Museu d'Història de la Medicina de Catalunya. Registre C7D33	Personal Paulí	20-3-1883
61	Recepta del doctor Vilà. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 07	Social	
62	Acadèmia de Juventud Católica. ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 64	Educació	1901
63	Factura (Taller de Carruatges). ACBEB. Fons personal Wenetz Piñol. 13.10. Caixa 07	Social i econòmic	1915
64	"Escritos Heortásticos Pedrell", Casa Social de Iòrfeó Tortosí	Cultura	1911
65	Hemeroteca. La vanguardia 21/12/1921, pàg.4. .Esquela Innocent Paulí	Personal Paulí	1921